

4. STRUKTURNE REFORME

4.1. POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA I DRŽAVNE POTPORE

Postojeće stanje

Tijekom 2004. i početkom 2005. dovršeno je usklađivanje zakonodavstva s područja tržišnog natjecanja sa pravnom stečevinom EZ na način da su doneseni svi podzakonski akti koji su propisani Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, u rokovima kako je to bilo predviđeno PEP-om 2005-2007. Uredbe donesene na temelju Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja detaljnije uređuju uvjete koje sporazumi stranaka moraju sadržavati, ograničenja ili uvjete koje sporazumi ne smiju sadržavati te rokove unutar kojih se postojeći sporazumi moraju uskladiti s novim Uredbama, čime se doprinosi pravnoj sigurnosti i stvaraju potrebne pretpostavke za učinkovito tržišno natjecanje.

U cilju učinkovite primjene propisa o zaštiti tržišnog natjecanja povećan je broj stručnjaka u Agenciji i nastavljen proces njihovog kontinuiranog obrazovanja i usavršavanja. Nadalje, uspostavljena je suradnja Agencije s drugim regulatornim tijelima u primjeni Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja u posebnim sektorima na način da je sklopljen sporazum o suradnji sa Hrvatskom narodnom bankom kao regulatorom u području bankarstva kao i Sporazum o suradnji sa Vijećem za regulaciju energetske djelatnosti. Uskoro se očekuje potpisivanje Sporazuma o suradnji i s Hrvatskom agencijom za telekomunikacije.

Izmjenom pojedinih zakona, konkretno Zakona o regulaciji energetske djelatnosti i Zakona o telekomunikacijama u nadležnost Agencije dana je zaštita tržišnog natjecanja u tim sektorima. Tako je odredbama Zakona o regulaciji energetske djelatnosti utvrđeno kako je Agencija jedino tijelo koje provodi zaštitu tržišnog natjecanja u tom sektoru, dok je Zakonom o telekomunikacijama nadležnost podijeljena na način da je Hrvatska agencija za telekomunikacije nadležna za sprječavanje zlouporaba nadmoćnog položaja na telekomunikačkom tržištu, a ocjena sporazuma i koncentracija u nadležnosti je Agencije. Stoga, uz Agenciju kao krovnu instituciju za zaštitu tržišnog natjecanja, postoji nadležnost Hrvatska agencija za telekomunikacije u dijelu koji se odnosi na zlouporabu vladajućeg položaja na telekomunikačkom tržištu a također Hrvatska narodna banka je jedina mjerodavna da provodi pravila o tržišnom natjecanju u bankarskom sektoru, pa je tako bankarski sektor sasvim izvan djelokruga Agencije.

Radi promicanje prava i politike tržišnog natjecanja organizirani su edukacijski seminari sa svrhom upućivanja javnosti o «kulturi» tržišnog natjecanja, čemu pridonosi i prijevod cjelokupne pravne stečevine EZ iz područja tržišnog natjecanja dostupan na Internet stranici Agencije, pojačane su stručne i administrativne sposobnosti Agencije uz korištenje sredstava iz CARDS programa te je nastavljena suradnja sa inozemnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja.

Provedbene mjere

Uz trajni postupak praćenja svih daljnjih promjena u pravnoj stečevini EZ i njihove primjerene implementacija u hrvatsko pravo, u srednjoročnom razdoblju razmotrit će se u suradnji s Ministarstvom pravosuđa izmjene postojećeg Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja. Trenutačna situacija je da su prekršajni sudovi nadležni za izricanje kazni temeljem odluka Agencije, dok kontrolu zakonitosti akata Agencije provodi Upravni sud Republike Hrvatske. U cilju učinkovite provedbe Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja radit će se na pronalasku

rješenja koja omogućavaju veću razinu zaštite tržišnog natjecanja kroz dva bitna pitanja. Jedno se odnosi na jednostavniju mogućnost izricanja kazni propisanih Zakonom a drugo na postupak rješavanja tužbi podnesenih protiv odluka Agencije. Pitanje kazni se može riješiti i kroz uključivanje Agencije u postupak izricanje kazni. Pitanje stvarne nadležnosti u odlučivanju o zakonitosti akata Agencije uključujući i o izrečenoj kazni, prvenstveno je pitanje edukacije i specijalizacije sudaca za odlučivanje u ovoj relativno novoj grani prava. U tom kontekstu predstoji i utvrđivanje suda u Hrvatskoj koji je u najboljem položaju da odlučuje o ovoj vrsti predmeta te će se raditi na rješenju koje bi omogućilo da isti sud odlučuje o zakonitosti odluka Agencije i da ima mogućnost izricanja kazni. O ovim i drugim povezanim pitanjima odgovarajuća rješenja će se pronaći u suradnji s Ministarstvom pravosuđa obzirom da ista predmnijevaju i određene izmjene Zakona o sudovima.

Procjena fiskalnog učinka

Za učinkovito provođenje mjera zacrtanih ovim PEP-om, preduvjeti su adekvatni materijalni uvjeti za rad Agencije, dovoljan broj stručnjaka zaposlenih u Agenciji kao i njihova trajna edukacija i usavršavanje. Sve navedeno pretpostavlja odgovarajući rast proračunskih sredstava namijenjenih radu Agencije u planiranom razdoblju. Sukladno prijedlogu Državnog proračuna, predviđen je porast sredstava u iznosu od 39% za 2006. u odnosu na 2005., te 37% za 2007. u odnosu na 2006.

Državne potpore

Postojeće stanje

Sustav odobravanja, nadzora provedbe i povrata općih i pojedinačnih državnih potpora u Republici Hrvatskoj bio je uređen od 2003. godine Zakonom o državnim potporama i Uredbom o državnim potporama kao općim propisima o državnim potporama. Sukladno planiranim aktivnostima (PEP 2005.-2007.) i prioritetima usklađivanja propisa o državnim potporama s propisima Europske unije (Mišljenje Europske unije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji i Odluke Europskog Vijeća o načelima, prioritetima i uvjetima sadržanim u Europskom partnerstvu s Republikom Hrvatskom), u studenom 2005. donesen je novi Zakon o državnim potpora dok se donošenje Uredbe o državnim potporama očekuje u prvom tromjesečju 2006. godine. Sukladno prošlogodišnjem PEP-u, planirane su i aktivnosti na donošenju posebnih provedbenih propisa o državnim potporama kojima bi se razradila pravila prijave, odobravanja, praćenja i evidencije državnih potpora, kao i izrada vodiča za horizontalne potpore i pojedine sektorske potpore te utvrđivanje načina prijave pritužbi zainteresiranih stranaka. Isto je ostvareno donošenjem Pravilnik o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i evidencija državnih potpora, dok se rad na ostalim navedenim aktivnostima nastavlja tijekom 2005. i 2006. godine.

Dovršetakom izrade sveobuhvatnog popisa postojećih općih državnih potpora uz nastavak rada na usklađivanju istih omogućava se realizacija Programa dinamike usklađivanja postojećih programa državnih potpora s kriterijima iz članka 70. stavka 2. SSP-a. U sklopu navedenog prioritetno se provodi i usklađivanje fiskalnih odredbi o državnim potporama u pojedinim posebnim propisima (Zakon o porezu na dobit, zakon o poticanju ulaganja, Zakon o slobodnim zonama, Zakon o brdsko-planinskim područjima, Zakon o područjima od posebne državne skrbi, Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara) s pravilima Europske unije u području državnih potpora, s završetkom predviđenim do kraja 2005.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je u 2005. podnijela Hrvatskom saboru drugo Izvješće o državnim potporama u kojem su polazeći od već prihvaćene metodologije Europske unije

prikazani podaci o državnim potporama za 2002., 2003. i 2004. godinu. Prema Izvješću vidljivo je da je najveći dio potpora i dalje usmjeren na financiranje pojedinih sektora. Uz to primjetan je porast potpora za horizontalne ciljeve i u određenoj mjeri onih regionalnog karaktera što ukazuje na pozitivna kretanja u skladu s aktualnim trendovima dodjeljivanja državnih potpora u Europskoj uniji.

Provedbene mjere

Uz povećanje broja djelatnika Agencije i njihovu stalnu edukaciju i usavršavanje, dosadašnje je iskustvo u provedbi Zakona i SSP-a pokazalo da je istovremeno nužno i određeno povećanje ili barem specijalizacija djelatnika u tijelima državne uprave kao i u jedinicama lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave koji obavljaju poslove u svezi predlaganja državnih potpora, odnosno obrade zahtjeva korisnika državnih potpora, kao i njihova dopunska izobrazba i usavršavanje. To znači nastavak započetih mjera boljeg upoznavanja mjerodavnih tijela sa zakonskim obvezama kao što je prijava prijedloga novih državnih potpora, usklađivanja postojećih programa potpora ili vođenja drugih odgovarajućih evidencija o dodijeljenim državnim potporama, primjerice potpora male vrijednosti. Daljnje jačanje sustava nadzora i prijave prijedloga državnih potpora moguće je i putem pravovremene suradnje davatelja državnih potpora s Agencijom, odnosno konzultiranja njenih stručnih službi već u fazi pripreme i izrade novih prijedloga državnih potpora. Za očekivati je da će takva praksa polučiti smanjenje broja pojedinačnih na račun općih državnih potpora, a time bi se povećala transparentnost gospodarskih ciljeva koje država potiče kao i pojednostavio korisnicima postupak korištenja takvih namjenskih sredstava.

Aktivnosti na kojima je težište u narednom razdoblju su posebice uspostava cjelovite računalne baze podataka državnih potpora i izrada karte regionalnih državnih potpora. Računalna baza podataka državnih potpora je projekt financiran iz sredstava CARDS, a omogućit će uz pretpostavku učinkovitije provedbe sustava državnih potpora, pravovremeno i jednostavnije evidentiranja dodijeljenih državnih potpora kao i praćenje njihova izvršenja, što čini bolju osnovu za izradu godišnjih izvješća o državnim potporama te će u konačnici doprinijeti većoj ažurnosti podataka i transparentnosti sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj. Izrada karte regionalnih državnih potpora sukladno prethodno utvrđenim podacima na razini NUTS II omogućit će poticanje regionalnog razvoja i dugoročno planiranje regionalne politike Hrvatske na osnovama sukladnim standardima i smjericama Europske unije, kao i očekivano veću zastupljenost potpora regionalnog karaktera u ukupnim iznosima dodijeljenih državnih potpora u Hrvatskoj.

Procjena fiskalnog učinka

Za učinkovito provođenje mjera određenih ovim PEP-om, preduvjet su odgovarajući materijalni uvjeti za rad Agencije, dovoljan broj stručnjaka zaposlenih u Agenciji i kod davatelja državnih potpora i trajna edukacija i usavršavanje kako djelatnika Agencije tako i davatelja državnih potpora.

Provedba sustava državnih potpora doprinosi boljoj selekciji gospodarskih ciljeva koji se potiču državnim mjerama pa isto prati pozitivan trend smanjenja ukupnog iznosa državnih potpora kao udjela u BDP-u Hrvatske sa 3,3% u 2003. na 2,9% u 2004. godini (Godišnje izvješće o državnim potporama za 2004.). Takav trend je u skladu s obvezama iz PAL programa o smanjenju relativnih iznosa državnih potpora u razdoblju do 2007. godine. PAL programom Svjetske banke, Republika Hrvatska preuzela je obvezu pripremiti i provesti srednjoročni plan smanjenja subvencija u kojem je utvrđen godišnji limit ukupnih subvencija, a koji će se iz godine u godinu postupno snižavati u skladu sa srednjoročnim fiskalnim

okvirom. Osnovnim smjericama programa i sukladno fiskalnim projekcijama Vlade Republike Hrvatske za 2005.-2007. godinu koje su integrirane i u prvi hrvatski PEP za 2005.-2007., planira se smanjenje udjela subvencija na iznos 2,2% BDP-a do kraja 2007. godine. Na osnovu srednjoročnih projekcija Ministarstvo financija je izradilo program (plan) postupnog smanjenja razine subvencija gospodarstvu u razdoblju od 2005.-2007. godine. Vlada Republike Hrvatske donijela je Zaključak na sjednici održanoj 4. kolovoza 2005. godine kojim se prihvaća predmetni Plan smanjenja subvencija, a kojim se subvencije smanjuju na 2,14% udjela u 2007. godini, sukladno Programskom zajmu za prilagodbu Svjetske banke.

4.2. SEKTOR PODUZETNIŠTVA I RESTRUKTURIRANJE

4.2.1. Privatizacija

Stanje portfelja na dan 1. rujna 2005.

U tablici 17. prikazan je ukupan državni portfelj društava na upravljanju kod Hrvatskog fonda za privatizaciju, s posebnim osvrtom na dio portfelja koji je raspoloživ za privatizaciju.

Tablica 17. Ukupan državni portfelj društava na upravljanju kod Hrvatskog fonda za privatizaciju

Podjela društava u državnom vlasništvu prema visini vlasničkog udjela države i prema raspoloživosti portfelja	
0 - 24,99%	786 društava
Raspoloživo za prodaju	595 društava
25,00 - 49,99%	108 društava
Raspoloživo za prodaju	66 društava
50,00 - 100,00%	116 društava
Raspoloživo za prodaju	73 društva
Ukupno društava u državnom portfelju	1.010 društava
Raspoloživo za prodaju	734 društva

Izvešće o privatizacijskom procesu u 2004. godini i prvoj polovici 2005. godine

U spomenutom razdoblju izvršena je privatizacija ukupno 386 društava, od toga se 366 odnosi na manjinske udjele u društvima (ispod 25% temeljnog kapitala) koja su prodana putem javnih dražbi na Zagrebačkom i Varaždinskom tržištu kapitala. Hrvatski fond za privatizaciju ujedno je izvršio prodaju 21 društva u kojima objedinjeni državni portfelj prelazi 50% plus jednu dionicu temeljnog kapitala društva. Prodaja navedenih društava obavljena je putem javnog prikupljanja ponuda. Ujedno je oformljeno prvo javno-privatno partnerstvo s predviđenim vijekom trajanja od pet godina.

Tablica 18. Privatizacija društava (2004.-2005.)

Privatizacija 2004. - 2005.	Br. Prodanih društava	Nominalna vrijednost prodanih udjela u kn	Postignuta cijena u kn
Burze	364	1.116.440.765	287.265.922
Javni natječaji	21	2.510.812.690	582.083.518
Ukupno	385	3.627.253.455	869.349.440

Razlozi za odstupanja od operativnog plana privatizacije

Iako je Hrvatski fonda za privatizaciju uložio maksimalne napore u smislu pripreme društava iz državnog portfelja za privatizaciju operativni plan privatizacije usvojen na početku mandata

ove Vlade, kojim se bila predviđena privatizacija većine društava u većinskom državnom vlasništvu do kraja 2005. godine, neće biti moguće u cijelosti ostvariti iz slijedećih razloga:

- popriličan broj dionica i udjela u društvima koja su na upravljanju u Hrvatskom fondu za privatizaciju rezerviran je na temelju Zakona o denacionalizaciji i brojnih upravnih sporova,
- zbog izostanka pravodobnog restrukturiranja, veliki broj društava opterećena je ne restrukturiranom bilancom i neriješenim imovinsko-pravnim pitanjima, čime je priprema tih društava za privatizaciju otežana i zahtjevnija.

Iako je u kontekstu restrukturiranja i povećanja konkurentnosti našega gospodarstva namjera da se u okviru procesa privatizacije što veći broj društava uspješno prenese na upravljanje u privatni sektor, u situacijama gdje bude procijenjeno da privatizacija nije izgledna provest će se stečajevi ili će se pokrenuti likvidacijski postupci.

S obzirom na navedene okolnosti izgledno je da će se privatizacija cjelokupnoga državnog portfelja nastaviti i u 2006. godini, a u pojedinim složenijim slučajevima i u 2007. godini.

Strategija daljnje privatizacije

Proces privatizacije u RH dugotrajan je (1991. - 2005.), vrlo je skroman u pogledu svojih učinaka i još uvijek je nedovršen. Privatizacija ili likvidacija društava iziskuju stoga hitno rješavanje odnosno dovršenje kako bi se stvorio prostor za privatni sektor te kako bi se za produktivniju upotrebu oslobodila značajna imovina koja se nalazi u tim društvima. Temeljem navedenoga Vlada RH odlučila je pokrenuti postupak izmjena i dopuna Zakona o privatizaciji, kao i drugih zakona koji se u izravnoj vezi sa spomenutim zakonom, a s ciljem uvođenja novih modela privatizacije (MBO, ESOP, PPP, nagodbe i sl.) te ubrzanja privatizacije.

Upotrebom predviđenih modela privatizacije te smanjivanjem razine birokratskih prepreka u samom postupku privatizacije, mišljenja smo da bi se preostali državni portfelj mogao očistiti do kraja 2007. godine (ne uzimajući u obzir brodogradnju).

Privatizacija velikih društava

Potkraj rujna ove godine Vlada je odabrala Merrill Lynch and Raiffeisen bank, putem inicijalne javne ponude, za savjetnike druge faze privatizacije 15% udjela naftne kompanije INA. Stoga će se privatizacija navedenog udjela provesti u 2006. godini. U istoj će se godini izvršiti privatizacija preostalih udjela Hrvatskih telekomunikacija te najvećega osiguravajućeg društva u vlasništvu države Croatia osiguranja. Privatizacija Croatia banke odgođena je zbog tužbi bivših malih dioničara, a nastaviti će se nakon rješenja sudskog spora i spajanja banke s Hrvatskom poštanskom bankom.

Procjena fiskalnog učinka

S obzirom na još uvijek veliki broj društava iz državnog portfelja koja su na upravljanju kod Hrvatskog fonda za privatizaciju, nismo u mogućnosti vjerodostojno procijeniti vrijednost dionica i udjela u navedenim društvima, a time ni potencijalne prilive od privatizacije. Vrijednost državnog portfelja prati se isključivo u okviru nominalne vrijednosti portfeljnih dionica, dok se temeljita procjena vrijednosti primjenom međunarodno prihvaćene metodologije obavlja isključivo u kontekstu pripreme i neposredno prije objave natječaja.

Ako se uzme u obzir omjer nominalne vrijednosti dionica u državnom vlasništvu i postignute cijene tijekom njihove privatizacije u zadnje dvije godine, onda koristeći taj omjer za preostali

raspoloživi državni portfelj, u kojem su u većini gubitaši s velikim dugovanjima, zastarjelom tehničko-tehnološkom opremom i viškom zaposlenih, možemo predvidjeti da ćemo prihodovati negdje između 0,75 - 1 milijardi kuna.

4.2.2. Restrukturiranje željeznice

Postojeće stanje

Željeznički prometni sektor u RH obilježen je poslovanjem jedinoga nacionalnog operatera, HŽ - Hrvatske željeznice d.o.o. HŽ je poduzeće u 100% vlasništvu države, a upravlja željezničkom infrastrukturom i aktivnostima putničkog i robnog prijevoza na cijeloj željezničkoj mreži duljine 2 974 km. Uz HŽ-maticu djeluje i 17 ovisnih društava (tvrtke kćeri) u 100% i/ili većinskom vlasništvu HŽ-a, pri čemu je ukupno oko 21.000 ljudi zaposleno u željezničkom sektoru (oko 14.000 u HŽ-matici i oko 7 000 u ovisnim društvima). Rezultati poslovanja s kraja 2004. i prve polovice 2005. godine pokazuju trend rasta naturalnih pokazatelja rada za 11,9% (36.747.051 prevezenih putnika i 13.707.109 tona prevezene robe, podaci za 2004. godinu), uz i nadalje vrlo izraženo participiranje državnog proračuna s više od 60% proračunskog udjela u ukupnim prihodima HŽ-a.

Aktivnosti restrukturiranja započele su tijekom 1998. godine Projektom osuvremenjivanja i restrukturiranja željeznice uz financijsku potporu zajmova IBRD i EBRD. Uz glavni cilj stvaranje nacionalne kompanije primjerene zahtjevima transportnog tržišta i smanjenja financijskog opterećenja države, provodi se daljnje razdvajanje željezničke infrastrukture od prijevoznike aktivnosti, odvajanje sporednih aktivnosti i njihovo organiziranje u zasebne kompanije tvrtke-kćeri namijenjenih privatizaciji, rješavanje problema izrazito nerentabilnih lokalnih pruga, smanjenje broja zaposlenika i dr.

Godina 2005. obilježena je intenziviranjem strukturnih reformi željezničkog sustava, uz uvažavanje preporuka EC i WB unutar uvjeta PAL zajma. Ovo prvenstveno obuhvaća provedbu pripremnih aktivnosti i ispunjenje bitnih preduvjeta za stupanje na snagu novoga Zakona o željeznici (NN 123/03, 194/03 i 30/04) planirano započeti od 1.siječnja.2006. kao i donošenje novog Zakona o razdvajanju HŽ-a (transformiranju) koji je u fazi izradi. Pred dovršetkom je i izrada pripadajućih podzakonskih propisa i propisa čije je donošenje također bitan preduvjet za primjenu novih zakona.

U sklopu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka (MMTPR) nadležno je administrativno tijelo Uprava željezničkog prometa odgovorna za provedbu zakona i podzakonskih akata, donošenje strateško-planskih i financijskih dokumenta i razvojne politike željezničkog sektora.

Ciljevi i provedbene mjere

- Usklađivanje zakonodavstva

Sukladno obvezama preuzetima Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Protokolom 6, sklopljenima između Republike Hrvatske i Europske unije, tijekom 2003. godine donesen je i stupio je na snagu Zakon o željeznici, s planiranom primjenom od 1.siječnja.2006. Pretpostavka primjene toga Zakona sadržana je u potrebi donošenja novoga Zakona o razdvajanju (reorganiziranju) HŽ-a na više društava prema poslovnim područjima, te u potrebi izrade i donošenja propisa, na čemu se intenzivno radi. Tijekom četvrtog kvartala 2005. godine doneseni su i objavljeni (NN 127/05) sljedeći pravilnici:

1. Pravilnik o uvjetima i načinu izdavanja rješenja o sigurnosti za obavljanje usluga željezničkog prijevoza
2. Pravilnik o uvjetima i načinu izdavanja dozvole za obavljanje usluga željezničkog prijevoza i dozvole za upravljanje željezničkom infrastrukturom
3. Pravilnik o uvjetima i načinu izdavanja rješenja o sigurnosti za upravljanje željezničkom infrastrukturom
4. Pravilnik o željezničkoj infrastrukturi

Nadalje, u 2006. godini očekuje se donošenje izmjena i dopuna Zakona o sigurnosti željezničkog prometa koji bi bio usklađen s "drugim paketom" EU direktiva, kao i s direktivama o interoperabilnosti.

- Liberalizacija željezničkog transportnog tržišta

Nespremnost željezničkog sustava, kao posljedice izostanka željenih učinaka restrukturiranja u razdoblju 2000.-2003., odgodila je provedbu kompleksnih ali i neizbježnih reformskih zahvata.

Reforma sustava donosi niz promjena na tržištu željezničkih usluga, a svakako je jedna od najvažnijih otvaranje, tj. liberalizacija tržišta željezničkih usluga. Takav pristup zahtijeva nezavisni nadzor dodjele trasa željezničke infrastrukture. U tom smislu potrebno je osnivanje novih tijela uključenih u sustav željezničkog prometa, kao što je tijelo za nadzor sigurnosti prijevoznika, te regulatorno tijelo koje bi neovisno obavljalo nadzor pri dodjeli infrastrukturnih kapaciteta.

Da bi se nacionalni željeznički prijevoznik pripremio za predstojeću tržišnu utakmicu, prvi korak jest restrukturiranje HŽ – Hrvatskih željeznica u smislu smanjenja viška zaposlenih, odnosno povećanjem radnog omjera, te razdvajanjem *core* i *non-core* dijelova kompanije, privatizacijom ovisnih društava, što je ova Vlada intenzivirala u okviru PAL zajma.

U 2006. godini namjerava se dovršiti postavljanje zakonskog okvira za liberalizaciju željezničkog transportnog tržišta i glavnina napora usmjerena je adekvatnoj pripremi nacionalnoga željezničkog operatera da se spremno odazove izazovima liberaliziranoga transportnog tržišta.

- Restrukturiranje i modernizacija nacionalne željezničke kompanije

Nastojanja Vlade RH u intenziviranju strukturnih reformi željeznice i dostizanju zadanih ciljeva restrukturiranja i modernizacije HŽ-a, a koji su izostali u razdoblju 2000.-2003.godine, svoju verifikaciju doživjela su u kontekstu suradnje sa Svjetskom bankom prilikom potpisivanja prve tranše PAL zajma (Programski zajam za prilagodbu) u iznosu od 150 milijuna USD. U okviru PAL 1 zajma izvršene su preuzete obaveze glede dostizanja željene financijske efikasnosti poslovanja HŽ-a mjerene smanjenjem radnog omjera (ciljani iznos za 2005.godinu je 220%, dok je radni omjer u kolovozu 2005. iznosio 212%). Mjera smanjenja broja zaposlenika za neto 600 do kraja 2005. godine također se uspješno provodi preko isključivo sporazumnih prekida radnih odnosa i dobrovoljnih odlazaka radnika, dok su dosad neartikulirane ideje o privatizaciji ovisnih društava HŽ-a uobličene u jasnu dinamiku privatizacije i pripremu pojedinog društva za privatizaciju, pri čemu je Odlukom Vlade iz lipnja ove godine postavljen zakonodavni okvir i glavne naznake procesa. Do konca godine Vlada namjerava provesti i verificirati reviziju postojećeg programa upravljanja i financiranja lokalnih pruga, te zatražiti intenzivan angažman županijskih vlasti i lokalnih zajednica, budući da postojeći program nije polučio željene rezultate.

Iskorak od dosadašnje prakse ogleda se u namjeri da se željeni učinci restrukturiranja ostvare dobro uz ostvarivanje paralelnih trendova u rastu poslovnih (vlastitih) prihoda HŽ-a (povećanje prijevoza) i trendu smanjenja troškova poslovanja.

Transformacija sadašnje situacije u željezničkom transportnom sustavu podrazumijeva reorganizaciju postojeće nacionalne kompanije s monopolističkim položajem i njegovo «razbijanje» na nove neovisne pravne subjekte. S tim u je vezi i postavljanje nove unutarnje organizacije, čija je provedba u nadležnosti HŽ-Hrvatskih željeznica. Krajem 2005. i početkom 2006. godine očekuje se i dovršetak izrade srednjoročnih planskih dokumenata vezanih uz razvoj željezničkog sustava: plan restrukturiranja HŽ; detaljni vremenski plan privatizacije ovisnih društava; *cost-benefit* investicijski plan; plan restrukturiranja (smanjenja) radne snage.

- Donošenje Nacionalnog programa željezničke infrastrukture

Kao razradbena mjera primjene novoga Zakona o željeznici namjerava se izraditi tijekom 2006. godine Nacionalni program željezničke infrastrukture koji će usvojiti Hrvatski sabor. Ovaj program zamišljen je kao krovni dokument kojim će se odrediti koncept izgradnje, osuvremenjivanja i održavanja željezničke infrastrukture, a na kojem će se temeljiti poslovna funkcija budućega upravitelja infrastrukture. Uspostava funkcije upravitelja željezničke infrastrukture namjerava se provesti prije donošenja Nacionalnog programa željezničke infrastrukture (2006. godine). U posljednjem tromjesečju 2005. godine Odlukom Vlade RH o razvrstavanju (podjeli) željezničkih pruga ispunit će se bitan preduvjet za početak izrade Nacionalnog programa željezničke infrastrukture.

Procjena fiskalnog učinka

Zbog kompleksnosti materije restrukturiranja HŽ-a nismo u mogućnosti u cijelosti ispoštovati zadani obrazac u točki 3, kojim bi trebalo financijski izraziti koliko se procjenjuje da će pojedina reformska mjera opteretiti državni proračun.

Naime, restrukturiranje HŽ-a odražava se na proračunske rashode, te je moguće dostaviti podatke koji bi se odnosili na ukupno predložena sredstva (u godišnjim iznosima), koje smo prijavili Ministarstvu financija prilikom predlaganja proračuna 2006.-2008. Tijekom razdoblja 2006.-2008. ukupni proračunski rashodi (za koje je korisnik HŽ) imaju trend rast, ali je prisutan trend smanjenja subvencija unutar ukupnoga godišnjeg iznosa. Pod subvencijama razumijevamo održavanje infrastrukture, poticanje putničkog i kombiniranog prometa i sredstva za otpremnine. Budući da postoji više raznih tumačenja oko subvencija i državnih potpora, u suradnji s Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja dogovoreno je da se pojam državnih potpora, sukladno Zakonu o državnim potporama, odnosi samo na dvije proračunske stavke: poticanje putničkog i kombiniranog prometa te subvencije za otpremnine.

Napominjemo da sukladno uvjetima PAL zajma, od 2006. započinje privatizacija *non-core bussinesa* HŽ-a, ali sukladno odluci Vlade Republike Hrvatske od 9.lipnja.2005, sav prihod od privatizacije bit će prihod HŽ-a. U slijedećim godinama, iza 2008. godine (što nije potrebno za izradu ovogodišnjeg PEP-a) planirana je i privatizacija *core-bussinesa*, za koju se očekuje da će prihod od privatizacije biti ujedno i prihod državnog proračuna.

4.2.3. Restrukturiranje brodogradnje

Postojeće stanje

Hrvatska brodogradnja gradi brodove za jedinstveno svjetsko tržište na kojem uspjeva kontinuirano održati udio od 1,5 do 2,3 posto, ponajprije zbog tzv. « tailor made » koncepta i relativno visoke kvalitete svojih proizvoda.

Na dan 1.srpnja.2005. godine u knjizi narudžbi ugovorena je gradnja 70 brodova, ukupne vrijednosti 2,275 milijardi USD, s rokom isporuke do sredine 2009. Ovakvim brojem narudžbi osigurana je zadovoljavajuća zaposlenost proizvodnih kapaciteta, što je jedan od osnovnih uvjeta za provođenje restrukturiranja hrvatske brodograđevne industrije.

S udjelom u ukupnom izvozu zemlje od 12% do 15%, bitno pridonosi uravnoteženju vanjskotrgovinske i platne bilance zemlje, te ima značajan multiplikativni učinak na gospodarstvo Republike Hrvatske.

Sadašnje nepovoljno stanje brodograđevne industrije u velikom je dijelu posljedica poslovanja u (I.) ratnom i poratnom razdoblju; (II.) nikada u cijelosti dovršene sanacije brodogradilišta, te (III.) uvjeta na svjetskom tržištu brodova na kojem se pod pritiskom novih konkurenata sustavno nude brodovi po cijeni ispod razine cijene koštanja, dok je istovremeno došlo do drastičnog povećanja cijena osnovnog brodograđevnog materijala i posljedično povećanja troškova proizvodnje.

Zbog takvog stanja usporeno se provodila tehnološka obnova brodogradilišta, što je imalo za posljedicu da su proizvodne mogućnosti hrvatske brodograđevne industrije zaostajale, osobito prema dalekoistočnoj konkurenciji.

Provedbene mjere

Vlada Republike Hrvatske, temeljem dosadašnjih analiza stanja i utjecaja nacionalne brodogradnje na cjelokupno gospodarstvo i razvoj zemlje, ocjenjuje ovu djelatnost jednim od tri stupa nacionalnoga gospodarstva.

Okvirni program sanacije i restrukturiranja pod nazivom Hrvatska brodogradnja stanje i perspektive, upućen je Vladi Republike Hrvatske na razmatranje, pa se može očekivati da Vlada Republike Hrvatske u dolednoj budućnosti donese odgovarajuće odluke i zaključke kojima bi se definirao *kvalitetni i sveobuhvatni Program restrukturiranja i sanacije*, a kojim bi se stanje i poslovanje ove djelatnosti podredilo tržišnim uvjetima i pravnoj stečevini Europske unije.

Pristup Europskoj uniji Republika Hrvatska namjerava ostvariti sa svim raspoloživim fizičkim brodograđevnim i brodograđevnim kapacitetima pet vodećih brodogradilišta u većinskom državnom vlasništvu, koje je moguće iskazati brojem i veličinom navoza i plovniha dokova, nosivošću dizalica, mogućnošću obrade čelika i sl. (vidi: Croatian Shipbuilding Evaluation Capacity-CSC, Year 2005). Navedenim programom nije planirano u dolednoj budućnosti povećavati niti smanjivati zatečene fizičke kapacitete što će biti predmet planirane privatizacije.

Programi restrukturiranja pojediniha brodogradilišta, temelje se na povećanju produktivnosti, racionalizaciji troškova poslovanja, reorganizaciji poslovanja, korištenju sinergijskih efekata centralizacije i specijalizacije poslovanja, unaprjeđenju tehnologije i pratećim mjerama

gospodarske politike. Kvalitetna analiza i određenje glavnih strategijskih smjernica osnova je za odluke Vlade Republike Hrvatske kojima bi se razmotrila i usvojila strategija razvoja ove djelatnosti, s krajnjim učinkom jačanja konkurentske moći nacionalnih brodogradilišta, izgrađenoj po tržišnim principima i lojalnoj konkurenciji.

U tom smislu, osnovni cilj u budućnosti je osigurati ugovaranje novih poslova bez stvaranja novih gubitaka, uz trend smanjivanja subvencija i njihova konačnog usklađivanja na razinu Europske unije završetkom procesa restrukturiranja.

Sukladno ciljevima «ozdravljenja» brodogradilišta, tendencija je postavljanje ključnih smjernica poslovne politike brodogradilišta utemeljenih na gradnji brodova, kao cjelovitog proizvoda i tehnološki zaokruženog procesa. Pritom bi jasno trebao biti definiran i proizvodni program prema kojem će se kvalitativno određivati odabir tipova brodova i niša na tržištu, a koji će težiti gradnji složenijih brodova s višom dodanom vrijednosti. Ovakav princip donosi značajnije financijske koristi za brodogradilišta, ali isto tako ima i znatan multiplikacijski učinak na kooperantske poslove, odnosno gospodarstvo Republike Hrvatske.

Težnja je hrvatska brodogradilišta i hrvatske države da nakon sanacije i restrukturiranja brodogradilišta mogu poslovati na tržištu bez većih intervencija države putem direktnih i indirektnih subvencija (na razini subvencija u Europskoj uniji), te bez gubitaka koji su do sada prisutni. Osim na odabir niša i proizvodnog programa, brodogradilišta bi trebala biti kontinuirano usmjerena na unapređenje poslovnih procesa, te politiku uvođenja inovacija u finalnim proizvodima, a što je također u skladu s pravilima brodograđevne industrije unutar Europske unije.

Privatizacija nacionalnih brodogradilišta i nadalje treba ostati jedan od strateških ciljeva Vlade Republike Hrvatske. Njezina detaljnija provedba i dinamika bit će jasnije određeni u Programu restrukturiranja i sanacije hrvatskih brodogradilišta.

Postupak privatizacije bit će transparentno proveden i obavljen putem javnih natječaja uz definirane uvjete prodaje (ToR).

Može se očekivati da će se promjenom vlasništva s države na poduzetnike, a uz tekuće mjere gospodarske politike (kompatibilnih mjerama Europske unije), steći uvjeti za nastavak uspješnog poslovanja brodogradilišta.

Brodogradilište Uljanik, poduzeće u većinskom državnom vlasništvu, koje već više godina postiže prihvatljive poslovne rezultate s konzultantom USAID-a, predložilo je model privatizacije koji bi se proveo u razdoblju 2006. - 2008. godine, a koji se temelji na nalaženju strateškog partnera, uvođenju radničkog dioničarstva (ESOP) i zadržavanju državnog udjela od 25% plus jedne dionice. Po tom modelu strateški bi partner zajedno s vlasničkim udjelom radnika (maksimalno 15%-17%), ovisno o svom interesu, mogao osigurati većinsko vlasništvo nad brodogradilištem.

Kao što je već napomenuto, Program sanacije i restrukturiranja domaćih brodogradilišta u svojoj konačnosti mora prilagoditi razinu državnih subvencija onoj u Europskoj uniji, a što ima značajne implikacije i na politiku tržišnog natjecanja kao jednu od važnih poglavlja u procesu pregovora između Republike Hrvatske i Europske unije.

4.2.4. Restrukturiranje metalurgije

Program restrukturiranja crne metalurgije u RH

Obvezu izrade Programa restrukturiranja industrije čelika preuzela je Republika Hrvatska stupanjem na snagu Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i EZ i Protokola 2 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji su stupili na snagu 1. ožujka 2002.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izradilo je dokument "Program restrukturiranja hrvatske crne metalurgije". Ekonomski dio Programa izradio je Ekonomski institut Zagreb, na temelju tehničko-tehnološke analize od strane neovisnog inozemnog konzultanta, po preporuci Europske komisije, njemačke tvrtke "Badische Stahl - Engineering GmbH, Kehl, Njemačka.

"Program" je dostavljen na neformalno očitovanje Europskoj komisiji u lipnju 2005. Tehničke konzultacije u Bruxellesu sa Europskom komisijom - Opća uprava za industriju i Opća uprava za tržišno natjecanje, a u cilju usuglašavanja konačnog teksta "Programa restrukturiranja hrvatske crne metalurgije" održane su 7. listopada 2005. Sukladno zaključcima sa tog sastanka, održavanje slijedećeg tehničkog sastanka predviđa se najkasnije do 10. studenog 2005., a u cilju usuglašavanja Programa restrukturiranja. Nakon usuglašavanja Programa Vlada Republike Hrvatske i formalno će usvojiti Program.

Ciljevi i koncept "Programa"

Programom restrukturiranja određuje se slijedeći ključni ciljevi:

- Restrukturiranje i modernizacija crne metalurgije,
- Privatizacija

Provedbene aktivnosti "Programa"

- Otpis izravnih potraživanja Države kao vjerovnika i otpis dijela neizravnih obveza kao jamca za kreditno zaduženje željezara, u cilju uspješnog provođenja restrukturiranja i privatizacije,
- Izdavanje novih državnih jamstava za nove dugoročne kredite željezara kod poslovnih banaka, za osiguranje obrtnih sredstava, za financiranje ulaganja u osnovna sredstva i za financiranje zbrinjavanja tehnološkog viška radnika,
- Neophodna brza modernizacija najvažnijih segmenata proizvodnje,
- Dostizanje projektiranih proizvodnih kapaciteta,
- Ukidanje državnih potpora sektoru čelika,
- Priprema procesa privatizacije "Valjaonice cijevi Sisak" d.o.o. Sisak i "Željezare Split" d.d. Kaštel Sućurac.

4.2.5. Poslovno okruženje malog i srednjeg poduzetništva

Postojeće stanje

Republika Hrvatska provodi politiku razvoja područja malog gospodarstva u skladu s načelima Europske povelje o malom gospodarstvu (*EU Charter for Small Business*). Od 2003. svake godine ispunjava se Upitnik po Povelji. Upitnik za 2005. godinu predstavljen je na

bilateralnom sastanku sa predstavnicima Europske komisije koji je održan 27. rujna 2005. u Zagrebu.

Na osnovi Programa poticaja malog i srednjeg poduzetništva 2004. – 2008., usvojenog na sjednici Vlade Republike Hrvatske u svibnju 2004., za 2005. godinu izrađen je i usvojen Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva. Operativnim planom Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva nastavlja s unaprijeđenim i poboljšanim projektima kojima je obuhvaćeno povoljno kreditiranje poduzetništva, konkurentnost, edukacija u poduzetništvu i poduzetnička infrastruktura.

Tablica 19. Podaci rasta malog i srednjeg poduzetništva

	2003.		2004.		Indeks 3:1	Indeks 4:2
	Broj poduzeća	Broj zaposlenih osoba (plaćenih)	Broj poduzeća	Broj zaposlenih osoba (plaćenih)		
	1	2	3	4		
Ukupno	68.084	796.896	68.981	811.776	101,32	101,87
Velika	889	375.081	962	386.980	108,21	103,17
Srednja	2.597	158.971	2.692	156.407	103,66	98,39
Mala	64.598	262.844	65.327	268.389	101,13	102,11
Zadruge	903	4.750	1.081	5.533	119,71	116,48
Obrt	100.061	138.582	103.517	144.811	103,45	104,49
Ukupno	169.048	940.228	173.579	962.120	102,68	102,33
	Državno vlasništvo		Privatno vlasništvo		Mjesovito vlasništvo	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
	<i>% udio u vlasništvu (baza: finansijski izvještaji)</i>					
Broj poduzeća	1,2	1,2	96,5	96,6	1,6	1,5
Broj zaposlenih	18,1	17,9	62,8	64,2	18,7	17,6
	Velika		Srednja		Mala	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
	<i>% udio po broju (baza: finansijski izvještaji)</i>					
Broj poduzeća	1,3	1,4	3,8	3,9	94,9	94,7
Broj zaposlenih	47,1	47,7	19,9	19,3	33	33

Udio malog i srednjeg poduzetništva u BDP-u procjenjuje se na 45-50%, u izvozu na 45-55%. Po broju, subjekti malog gospodarstva pokazuju trend rasta.

Ocjena provedbenih mjera navedenih u PEP-u 2005-2007

Aktivnosti predviđene za 2004/2005:

- Edukacija i školovanje u području poduzetništva

Izrađen je jedinstveni Izvedbeni program edukacije za poduzetništvo. Početničku izobrazbu pohađalo je 3 920 polaznika, organizirano je 196 seminara, seminare za poduzetnike u fazi rasta i razvoja pohađalo je 400 polaznika, za napredne seminare organizirano je 885 sati seminara. Projekt se provodi u suradnji sa 53 poduzetnička centra, poduzetničkim inkubatorima te obrazovnim institucijama koje su izvođači izobrazbe na području županije, a Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva prati i valorizira izvedbu programa. Program izobrazbe i razvoja mreže konzultanata – dosad je certificirano 39 konzultanata poduzetništva.

Provedeno je šest projekata u strukovnom obrazovanju:

1. *Projekt „Dokvalifikacije i prekvalifikacije”* - za 386 osoba omogućena je prekvalifikacija u novo zanimanje, stjecanje majstorskog ispita i novo zapošljavanje
2. *Projekt „Razvoj strukovnih škola koje obrazuju učenike za obrtnička zanimanja”* - dane su potpore za opremanje praktikuma 30 strukovnih škola
3. *Projekt „Majstorska škola”* - sufinancirano je opremanje deset ustanova za obrazovanje odraslih
4. *Projekt „Stipendiranje učenika”* - dodijeljene su 133 stipendije
5. *Projekt „Poticaji obrtnicima i trgovačkim društvima – izvođačima praktične nastave”* - poticano je 178 obrtnika i trgovačkih društava koji sudjeluju u obrazovanju mladih
6. *Projekt „Stručno usavršavanje obrtnika”* – sufinancirana je organizacija seminara iz područja financijskog poslovanja

- Jeftinije i brže osnivanje poduzeća i obrta

U 2005. godini Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva uključilo se u Program One Stop Shop, odnosno HITRO.HR servis Vlade RH za ubranu komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom. Uključivanjem 2005. u servis Vlade RH HITRO.HR, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva osiguralo je komunikaciju na pet lokacija Financijske agencije u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Rijeci i Vukovaru, tj. omogućen je pristup aplikaciji za vođenje Obrtnog registra, a do kraja godine dogovoreno je otvaranje još desetak lokacija. Otvoreni HITRO.HR uredi – redosljed: 11. svibnja 2005. u Zagrebu, 31. svibnja 2005. u Splitu, 20. srpnja 2005. u Osijeku, 22. srpnja 2005. u Rijeci i 27. rujna 2005. u Vukovaru.

Zabilježeno je povećanje broja otvorenih obrta. Jedna od mjera koja je dovela do povećanja broja novootvorenih obrta je smanjenje troškova osnivanja obrta, odnosno oslobađanje plaćanja osnivanja obrta za određene kategorije fizičkih osoba sukladno kriterijima iz Rješenja o utvrđivanju cijene obrtnice. Druga mjera odnosi se na jednostavnije uvjete za obavljanje pojedinih vrsta obrta pa je donesen i novi Pravilnik o vezanim i povlaštenim obrtima i načinu izdavanja povlastica (NN 47/05). Istim su određeni jednostavniji uvjeti za obavljanje obrta, i to za 42 djelatnosti od ukupno 140 djelatnosti za čije je obavljanje bio propisan ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit. Slijedom navedenog sada ove djelatnosti mogu obavljati osobe sa završenom odgovarajućom srednjom stručnom spremom (bez položenog majstorskog ispita).

- Poboljšanje elektronskog pristupa

U Ministarstvu je formiran Centralni obrtni registar koji sadrži registarske podatke o svim obrtima u Republici Hrvatskoj. Centralni obrtni registar nalazi se na Internetu i podaci su dostupni javnosti bez naknade. Centralni obrtni registar se kontinuirano razvija povezivanjem s bazama drugih državnih tijela i ostalih institucija, što je nužan korak u približavanju realizacije *on-line* registracije obrta. Osnovni uvjeti (elektronski potpis - zakonska regulativa) su osigurani, te je proveden odabir nositelja tih aktivnosti (FINA). I nadalje ne postoji mogućnost *on-line* registracije. *On-line* registracija zahtjeva odgovarajući stupanj informatičke pismenosti i opremljenosti što je za 2005. godinu poticano kroz Projekt «Poduzetništvo ciljnih skupina» za koji je zahtjeve podnijelo 707 poduzetnika, a do rujna su odobrena 293 poticaja.

Na internetskoj stranici Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva objavljene su poduzetničke i slobodne zone (www.zone.mingorp.hr) u Republici Hrvatskoj čime se znatnije pridonosi javnosti informacija i transparentnosti te poticanju ulagačke klime.

Svi poduzetnički projekti, javni pozivi i potrebni obrasci za uključivanje u projekte objavljuju se na internetskoj stranici Ministarstva gospodarstva (www.mingorp.hr). Javnosti je dostupna e-mail adresa Ministarstva info@mingorp.hr na koju se mogu uputiti pitanja, a također se vodi rubrika Pitanja i odgovori radi transparentnosti informiranja.

- Jačanje uspješnih modela elektronskog poslovanja i vrhunska podrška malim poduzećima

U cilju prijenosa najbolje prakse iz zemalja Europske unije, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva provodi Sporazum o suradnji na području malog i srednjeg poduzetništva s Republikom Italijom. U okviru toga Sporazuma najznačajniji je projekt formiranje *cluster*a u pet hrvatskih županija i to za drvenu industriju, tekstilnu industriju, metaloprerađivačku industriju, te za područje turizma.

S njemačkim društvom za tehničku suradnju GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) provodi se projekt osnivanja drveno-tehnološkog centra u Zadru i regionalni projekti (kontinentalni turizam, obnovljivi izvori energije i u okviru organizacije *cluster*a potiče se usavršavanje upravljanja *cluster*ima tj. *cluster management*).

- Jačanje institucionalne sposobnosti za malo i srednje poduzetništvo

Kako bi se ojačale institucionalne sposobnosti za malo i srednje poduzetništvo, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u odlučivanje je o svojim projektima aktivno uključilo asocijacije: HGK, HUP, HOK, HSZ, poduzetničke centre i razvojne agencije s kojima usko surađuje, a kandidiralo je sljedeće projekta zajedno s partnerima iz toga područja;

- PHARE 2005 – Projekt “*SME Institutional Strengthening and Policy Alignment*”
- PHARE 2006 – Projekt “*Support for Increasing the Competitiveness, Productivity and Volume of Exports of Croatian SMEs*”
- PHARE 2006 – Projekt “*Enhancing the Knowledge Based Infrastructure in Croatia*”
- PHARE 2006 – Projekt “*Enhancing the Institutional Framework for the Crafts Sector*”
- CARDS 2004 – Projekt “*Improving information to the Croatian business community*”

Provedbene mjere

Programom poticaja malog i srednjeg poduzetništva Vlada Republike Hrvatske utvrdila je smjernice za poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva. Program se razrađuje kroz godišnje operativne planove u kojima se definiraju projekti namijenjeni poduzetništvu, oblikuju mjere i utvrđuju poticaji. U strukturi poticaja su sufinanciranje, subvencije, donacije, pomoći, nagrade, potpore i državna jamstva. Projektima poticanja obuhvaćena su sljedeća područja:

- *Edukacija u poduzetništvu* – podrazumijeva usvajanje specifičnih znanja kroz programe obrazovanja definirane od Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Kroz Nacionalni program obrazovanja za poduzetništvo provodi se i projekt “*Izobrazba i razvoj mreže konzultanata*” te strukovno obrazovanje (cjeloživotno učenje), a obuhvaća i suradnju s partnerskim institucijama
- *Kreditiranje poduzetništva* – projekt subvencioniranja kamata za poduzetničke projekte “*Poduzetnik*”, “*Žena*”, “*Mladi*”, “*Branitelji*”, “*Socijalne usluge*” i “*Nove tehnologije*” te poticanje poduzetništva u turizmu. Povoljniji krediti za poduzetnike temelje se na subvencijama kamata, jamstvima za malo gospodarstvo, subvencioniranju i potporama te regionalnim fondovima

- *Poduzetnička infrastruktura* – projekti obuhvaćaju sufinanciranje poduzetničkih zona, pomoć poduzetnicima početnicima kroz povoljne uvjete inkubiranja i jačanje institucionalne podrške gospodarskim subjektima malog i srednjeg poduzetništva
- *Konkurentnost* – povećanje konkurentnosti provodi se projektima poticanja marketinških aktivnosti, osnivanjem *cluster*a i poticanjem uvođenja novih tehnologija i primjene znanja u tehnološkom razvoju kroz povezivanje proizvodnje i znanosti; posebnim projektima sufinancira se razvoj inovacija i inovativnih proizvoda u cilju komercijalizacije novih ideja te povezivanja inovatorstva i industrije; sustavno se potiče uvođenje sustava upravljanja kvalitetom i okolišem, te usklađivanje proizvodnje s europskim tehničkim zakonodavstvom u cilju osiguranja slobodnog kretanja roba i nastupa na jedinstvenom europskom tržištu
- *Promidžba poduzetništva i marketing* – provodi se kroz projekte poticanja marketinških aktivnosti poduzetnika, promidžbu projekata za poduzetništvo, povećanje razine informiranosti poduzetnika, projekte i radionice za uvođenje učenika u zadrugarstvo i poduzetništvo te putem časopisa, tribina i razmjene iskustava i znanja
- *Ciljne skupine društva* – potiče se brže uključivanje u poduzetništvo žena, mladih, branitelja i invalida putem subvencija i potpora
- *Poticanje zadrugarstva* – projekti specifični za zadrugarstvo usmjereni na poticanje osnivanja zadruga i razvoj zadrugarstva putem subvencija i potpora
- *Poticanje obrtništva* – podrazumijeva razvoj obrtništva, dokvalifikacije, prekvalifikacije i obrazovanje obrtnika te očuvanje tradicionalnih obrta
- *Plan novih projekata* – obuhvaća pilot regionalnih jamstvenih fondova, registar malog i srednjeg poduzetništva, komercijalizaciju inovacija te pomoć u restrukturiranju malog i srednjeg poduzetništva

U svrhu usklađivanja hrvatskoga zakonodavstva sa standardima Europske unije, u 2006. godini donijeti će se izmjena Zakona o malom gospodarstvu.

Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja

Vlada Republike Hrvatske je u svibnju 2004. godine usvojila Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja za razdoblje 2004.-2008. za kojeg se izdvaja 35 milijuna kuna godišnje. Program ima za cilj smanjenje broja nezaposlenih hrvatskih branitelja i djece poginulih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, koji su ciljna skupina Programa. Programske mjere usmjerene su na podizanje obrazovne strukture i time povećanje konkurentnosti i zaposlenosti nezaposlenih osoba iz ciljne skupine na tržištu rada, a Program kroz četiri mjere pruža i financijsku potporu njihovom ulasku u svijet malog i srednjeg poduzetništva. Program se sastoji od šest mjera:

- *Stručno osposobljavanje za poznatog poslodavca* – namijenjena osobama iz ciljne skupine kojima su za zapošljavanje kod poznatog poslodavca potrebna određena znanja i vještine. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sufinancira 90% troškova osposobljavanja bez utvrđenog gornjeg limita, a poslodavac je dužan snositi 10% spomenutih troškova i osposobljenu osobu zadržati u radnom odnosu minimalno 24 mjeseca. Mjeru godišnje koristi 50-100 osoba iz ciljne skupine.
- *Stručno osposobljavanje za nepoznatog poslodavca* – mogu koristiti osobe iz ciljne skupine za stjecanje prvog zanimanja, prekvalifikaciju i usvajanje dodatnih znanja i vještina. Ministarstvo snosi troškove do iznosa od 7 tisuća kuna. Mjeru godišnje koristi 500 osoba iz ciljne skupine
- *Samozapošljavanje osoba iz ciljne skupine* – dodjelom poticaja od 20 tisuća kuna potiče se otvaranje obrta, trgovačkih društava i osiguranja temeljem Obiteljskih

poljoprivrednih gospodarstva. Poticaj za zapošljavanje godišnje se odobri za oko 1.100 hrvatskih branitelja

- *Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva* – odnosi se na subvenciju kamatne stope u iznosu od 2% za one poduzetničke kredite plasirane u poslovnim bankama koji su ostvareni kroz programe Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Mjeru mogu koristiti osobe iz ciljne skupine, kao i one pravne osobe koje iste zapošljavaju putem ovog poticaja.
- *Poticanje osnivanja zadruga hrvatskih branitelja* – jednokratnom potporom od 150 tisuća kuna potiče se razvoj zadrugarstva kao posebnog oblika poduzetništva koje omogućava organizirano i stručno vođeno obavljanje djelatnosti, te njihov zajednički nastup na tržištu. Godišnje se financijska potpora daje za 20 zadruga.
- *Potpora pojedinačnim projektima* – namijenjena je za otvaranje novih radnih mjesta za najmanje tri osobe iz ciljne skupine. Poticaj od 100 tisuća kuna dodjeljuje se onim osobama koje po objavljenom «Javnom pozivu» uz traženu dokumentaciju dostave najperspektivnije poslovne planove. Potporu godišnje koristi 23 gospodarska subjekta.

4.3. FINANCIJSKI SEKTOR

4.3.1. Bankovni sustav

Tablica 20. Struktura financijskog sustava (u milijunima kuna)

	XII 1999.		XII 2000.		XII 2001.		XII 2002.		XII 2003.		XII 2004.	
	iznos	%	iznos	%	iznos	%	iznos	%	iznos	%	iznos	%
1. Banke, konsolidirana imovina na bruto načelu	93.251,5	87,7	109.949,1	87,0	142.605,6	87,3	165.622,2	84,7	195.278,0	83,2	225.546,2	81,6
2. Otvoreni investicijski fondovi	26,0	0,02	191,1	0,2	1.432,5	0,9	2.797,5	1,4	3.258,8	1,4	4.867,8	1,8
3. Zatvoreni investicijski fondovi (PIF-ovi)*	2.717,7	2,6	3.736,3	3,0	3.795,6	2,3	3.051,7	1,6	1.027,4	0,4	1.194,0	0,4
4. Osiguravajuća društva	7.620,2	7,2	8.615,5	6,8	9.670,1	5,9	11.096,8	5,7	12.688,6	5,4	14.406,5	5,2
5. Stambene štedionice	152,3	0,1	513,8	0,4	1.254,0	0,8	2.133,6	1,1	3.468,6	1,5	4.976,6	1,8
6. Mirovinski fondovi - obvezni (neto imovina)							2.119,7	1,1	4.677,3	2,0	7.913,2	2,9
7. Mirovinski fondovi - dobrovoljni (neto imovina)									29,6	0,0	96,9	0,0
8. Stedno kreditne zadruge	1.211,7	1,1	1.116,0	0,9	1.045,1	0,6	1.428,8	0,7	1.575,5	0,7	1.707,7	0,6
9. Lizing društva (procjena do 2002. XII)	1.330,4	1,3	2.210,6	1,7	3.523,4	2,2	7.328,3	3,7	12.702,8	5,4	15.739,4	5,7
UKUPNO	106.309,7	100	126.332,3	100,0	163.326,3	100,0	195.578,5	100,0	234.706,6	100,0	276.448,4	100,0
Bilješka:												
* na temelju PIF-ova	2.335,0	2,2	3.242,2	2,6	3.183,3	1,9	388,8	0,2				

Na kraju prve polovice 2005. godine bankarski sektor Republike Hrvatske činile su 34 poslovne banke i četiri stambene štedionice, a ukupna aktiva sektora iznosila je 241,1 milijardu kuna. Udio poslovnih banaka u ukupnoj aktivni bankarskog sektora iznosio je 97,8%, dok se 2,2% odnosilo na stambene štedionice.

U odnosu na kraj 2004. godine broj banaka smanjen je za tri: dvije su banke pripojene drugim bankama, a u jednoj je banci započeo proces redovne likvidacije. S obzirom na to da su dvije banke koje su pripojene bile u stranom vlasništvu, a banka koja je pokrenula proces likvidacije u domaćem, broj banaka u (većinskom) stranom vlasništvu smanjio se na 13, a broj banaka u (većinskom) domaćem vlasništvu na 21 banku.

Tablica 21. Broj banaka (domaće / strano vlasništvo)

	U domaćem vlasništvu	U stranom vlasništvu
1999.	40	13
2000.	23	20
2001.	19	24
2002.	23	23
2003.	22	19
2004.	22	15
VI./2005.	21	13

U okviru bankarskog sektora djeluje šest grupa banaka osnovanih u skladu s *Odlukom o konsolidiranim financijskim izvješćima grupe banaka* (NN 17/03). U strukturi poslovanja svih grupa izrazito dominira nadređena banka, a i nadalje je prisutno smanjenje broja podređenih banaka kao posljedica integrativnih procesa u bankarskom segmentu grupa banaka.

Tablica 22. Ukupna aktiva banaka (u milijunima kuna)

	XII./2002	XII./2003		XII./2004		VI./2005	
	Iznos	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
Ukupna aktiva	174.139,2	204.115,0	17,2	229.305,2	12,3	235.748,1	2,8

Udio aktive banaka u (većinskom) stranom vlasništvu u ukupnoj aktivni svih banaka na kraju prve polovice 2005. godine u odnosu na kraj 2004. godine neznatno se smanjio (za 0,10 postotnih bodova) i iznosio je 91,2%. Udio broja banaka u (većinskom) stranom vlasništvu pao je na 38,2% ukupnoga broja banaka.

U drugoj polovici 2004. i prvoj polovici 2005. godine došlo je do nekoliko izmjena bankovne regulative. Minimalna potrebna devizna potraživanja koja banke moraju održavati u odnosu prema deviznim obvezama smanjena su u veljači 2005. godine pa se umjesto dotadašnje pokrivenosti od 35% traži pokrivenost od 32% (*Odluka o izmjeni Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima NN 22/05*).

Nadalje, od kolovoza 2004. banke su dužne obračunavati graničnu obveznu pričuvu osnovica koje je pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja izvora sredstava od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom u određenom obračunskom razdoblju i prosječnoga dnevnog stanja navedenih izvora sredstava u početnom obračunskom razdoblju (*Odluka o obveznoj graničnoj pričuvi, NN 99/05*). U veljači 2005. godine povećana je stopa granične obvezne pričuve sa dotadašnjih 24% na 30% (*Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj graničnoj pričuvi, NN 24/05*), a u svibnju 2005. je stopa dodatno povećana na 40%, jer je neto prirast inozemne pasive nastavljen (*Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj graničnoj pričuvi, NN 64/05*).

Odluka o obveznoj pričuvi je u prvoj polovici 2005. godine mijenjana u dva navrata: prvo je u ožujku postotak izdvajanja kuskog dijela obvezne pričuve povećan sa dotadašnjih 60% na 70% (*Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj pričuvi, NN 34/05*), nakon čega je u svibnju povećan iznos obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se uključuje u obračunati kuskni dio obvezne pričuve i izvršava u kunama sa dotadašnjih 42% na 50% (*Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj pričuvi, NN 44/05*).

Temeljem izmjena Međunarodnih računovodstvenih standarda koje banke, kao i druga trgovačka društva u Republici Hrvatskoj, primjenjuju izravno, podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke (*Odluka o kontnom planu za banke, NN 115/03* i *Odluka o statističkom izvješću banke, NN 166/03*) ista je problematika uređena zasebno. Obzirom na reviziju Međunarodnih računovodstvenih standarda te donošenje novih Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja koji su stupili na snagu 2005. godine, HNB priprema izmjene dijela svojih podzakonskih akata donesenih 2003. godine (*Odluka o kontnom planu za banke, Odluka o statističkom izvješću banaka, Odluka o nadzornim izvješćima banaka, Odluka o konsolidiranim financijskim izvješćima banaka i Odluka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka*).

U okviru promjene podzakonskih akata uključeni su povećani zahtjevi prema bankama vezani uz praksu vrednovanja i izvještavanja o valutnom riziku njihovih dužnika. Cilj je promjene pratiti valutno inducirani kreditni rizik koji proizlazi iz velike eurizacije bilanci hrvatskih banaka.

U 2005. godini nastavljen je rad na usklađivanju zakona i podzakonskih akata s direktivama Europske unije, pa se u razdoblju od 2006. do 2008. planira donošenje regulative iz područja financijskih konglomerata, likvidacije banaka i elektronskog novca.

Tijekom 2004. i 2005. godine intenzivirane su pripreme za implementaciju novoga kapitalnog standarda (Basel II) u nacionalnu regulativu. Sredinom 2004. godine počela je s radom radna skupina sa zadaćom implementacije načela Basela II, anketirane su banke o njihovim planovima u vezi s Baselom II, te su održani bilateralni radni sastanci s najvećim bankama. Usporedo s tim uspostavljeni su kontakti, kroz memorandume o razumijevanju, s *home supervisorima* iz Austrije, Italije i Mađarske, te *host supervisorima* iz Bosne i Hercegovine. Prema sadašnjim preliminarnim planovima, Hrvatska namjerava implementirati rješenja iz Basela II i relevantnih direktiva Europske unije u nacionalno zakonodavstvo ne prije 2010. godine. Ti planovi temelje se na spremnosti banaka i supervizije u RH za efikasno uvođenje novog kapitalnog standarda s ciljem izgradnje institucionalnih kapaciteta te da se ne dovede u pitanje tekuće operativno poslovanje banaka i obavljanje supervizije.

U srpnju 2005. godine Hrvatska narodna banka izdala je prvi broj polugodišnje publikacije *Makrobonitetna analiza* koju priprema Direkcija za financijsku stabilnost.

U prosincu 2004. usvojen je novi Zakon o osiguranju depozita (NN 177/04.).

U prosincu 2004. donesena je *Odluka o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa* (NN 189/04), slijedom čega je HNB započela s prikupljanjem statističkih podataka iz platnog prometa banaka i kartičnih kuća u skladu s prihvaćenim međunarodnim standardima u tom području. Prva su izvješća u HNB-u zaprimljena u srpnju 2005. godine.

Izmjenom i dopunom *Odluke o hrvatskom sustavu velikih plaćanja i o namiri na računima banaka u Hrvatskoj narodnoj banci* (NN 34/05 i 74/05) uspostavljen je novi model izvršenja platnih transakcija vezanih za sustav prijeboja i namire vrijednosnih papira, čime se rješava višegodišnji problem koji se odnosi na skraćivanje roka namire u skladu s međunarodno usvojenim standardima. Novim modelom uspostavljen je tzv. DVP (Delivery Versus Payment – isporuka uvjetovana plaćanjem) uz izvršenje svih platnih transakcija na osnovi trgovanja vrijednosnim papirima preko HSVP-a. Središnja depozitarna agencija kao poseban sudionik HSVP-a obavlja sve poslove vezane uz obračun platnih transakcija preko prolaznog računa za namiru trgovanja vrijednosnim papirima od 4. srpnja 2005.

4.3.2. Regulacija deviznog sustava

Postojeće stanje

U okviru procesa liberalizacije deviznog sustava Republika Hrvatska je tijekom 2005. godine ukinula najveći dio kapitalnih ograničenja iz područja poslovanja s vrijednosnim papirima. Tako je 24. ožujka 2005. stavljena izvan snage Odluka koja je ograničavala ulaganje nerezidenata u domaće vrijednosne papire i udjele u domaćim investicijskim fondovima. Jedina preostala restrikcija kod ulaganja nerezidenata u domaće vrijednosne papire odnosi se na ulaganja nerezidenata u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske.

Također, 24. ožujka 2005. prestala je važiti Odluka koja je rezidentima ograničavala izdavanje kratkoročnih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj te je time izdavanje vrijednosnih papira od nerezidenata u Republici Hrvatskoj postalo slobodno.

Donošenjem nove Odluke koja regulira način i uvjete ulaganja rezidenata u strane vrijednosne papire, od 24. ožujka 2005. liberalizirana su portfeljna ulaganja na način da su rezidentima dopuštena ulaganja u sve strane vrijednosne papire neovisno o sjedištu izdavatelja ili njegovu kreditnom rejtingu. Rezidenti fizičke osobe moraju kupoprodaje stranih vrijednosnih papira obavljati preko domaćih brokera i dati ih u skrb kod domaćih banaka. Kod ulaganja rezidenata u udjele u stranim investicijskim fondovima zahtijeva se uzajamnost.

Provedbene mjere

Cilj Republike Hrvatske u 2006. godini jest liberalizacija ulaganja nerezidenata u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija. Isto će biti provedeno izmjenom Zakona o deviznom poslovanju.

U 2008. godini cilj je Republike Hrvatske ukinuti obvezu korištenja financijskih posrednika, brokera i skrbnika prilikom ulaganja rezidenata fizičkih osoba u strane vrijednosne papire. Isto će biti provedeno izmjenom Zakona o deviznom poslovanju.

Za mjere u okviru regulacije deviznog sustava ne predviđaju se fiskalni učinci.

4.3.3. Nadzor nebankovnog sektora

Nadzor nebankovnog financijskog sektora u Republici Hrvatskoj je u skladu sa posebnim zakonima koji uređuju ovo područje u nadležnosti triju institucija - Komisije za vrijednosne papire, Agencije za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja i Direkcije za nadzor društava za osiguranje.

Komisija za vrijednosne papire neposredno kontrolira financijske institucije kao što su: investicijski fondovi, privatizacijski investicijski fondovi, burze, središnja depozitarna agencija kao i sve emisije vrijednosnih papira i promete na burzama.

Zaključno s 30. lipnja 2005. u Hrvatskoj je registrirano 55 otvorenih investicijskih fondova s neto-imovinom od 6,9 milijardi kuna i pet zatvorenih investicijskih fondova s neto-imovinom od 1,4 milijarde kuna. Istodobno, u Hrvatskoj je registrirano i 20 društava za upravljanje investicijskim fondovima, dok je prvih šest banaka dominantno u obavljanju depozitnih poslova za investicijske fondove.

Sav promet dionicama na dvjema burzama u Republici Hrvatskoj - Zagrebačkoj burzi i Varaždinskoj burzi, također je pod nadležnošću Komisije. Na Zagrebačkoj je burzi na kraju lipnja 2005. tržišna kapitalizacija bila 94,6 milijardi kuna, a na Varaždinskoj je u istom razdoblju tržišna kapitalizacija bila 55 milijardi kuna.

Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja nadzire četiri obvezna mirovinska fonda s imovinom od 9,5 milijardi kuna i dvanaest dobrovoljnih mirovinskih fondova s imovinom od 132,4 milijuna kuna. Agencija još nadzire i rad Središnjeg registra osiguranika (REGOS) koji je tehničko tijelo osnovano radi prikupljanja i distribucije uplaćenih doprinosa za obvezne mirovinske fondove.

Direkcija za nadzor društava za osiguranje obavlja nadzor poslovanja društava za osiguranje, posrednika u osiguranju i zastupnika u osiguranju.

Na kraju 2004. godine u Republici Hrvatskoj poslovalo je ukupno 26 društava, od čega 24 društva za osiguranje i dva društva za reosiguranje. Od 24 društva za osiguranje, četiri su provodila isključivo poslove životnih osiguranja, osam poslove neživotnih osiguranja, dok je 12 društava provodilo poslove i životnih i neživotnih osiguranja. Postoji i 11 društava za posredovanje u osiguranju i više od 150 zastupnika u osiguranju.

U 2004. godini društva za osiguranje ostvarila su ukupnu zaračunatu bruto premiju u visini 6,63 milijardi kuna, od čega se 1,57 milijardi kuna odnosi na premiju životnih osiguranja, a 5,06 na premiju neživotnih osiguranja.

Prema stanju bilance na dan 31. prosinca 2004. vrijednost ukupne aktive na razini društava za osiguranje i reosiguranje iznosila je 14,4 milijarde kuna i za 13,5% je veća u odnosu na vrijednost aktive (imovine) iskazane na razini djelatnosti u 2003. godini.

Sukladno mjerama koje su definirane PEP-om 2005. - 2007., donesen je u četvrtom tromjesečju 2005., kao pretpostavka za osnivanje novoga jedinstvenog tijela nadzora nebankovnog financijskog sektora, Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga. Ovim se zakonom objedinjuju postojeće institucije za nadzor nebankovnog financijskog sektora u jedinstvenu nadzornu instituciju nebankovnog financijskog sektora - Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Agencija). U skladu sa navedenim Zakonom, početak rada Agencije predviđa se od 1. siječnja 2006. Agencija će obavljati nadzor nad poslovanjem:

- burzi i uređenih javnih tržišta, ovlaštenih društava i izdavatelja vrijednosnih papira,
- društava za upravljanje investicijskim, privatizacijskim investicijskim i mirovinskim fondovima, investicijskim fondovima, privatizacijskim investicijskim fondovima, mirovinskim fondovima, Fondom hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Umirovljeničkim fondom,
- brokerskih društava, brokera i investicijskih savjetnika,
- institucionalnih ulagatelja,
- Središnje depozitarne agencije,
- Središnjeg registra osiguranika,
- društava za osiguranje, mirovinskih osiguravajućih društava, zastupnika i posrednika u osiguranju,
- pravnih osoba koje se bave poslovima *leasinga* i *factoringa*, osim ako ih banke obavljaju unutar svoje registrirane djelatnosti,

a sve u skladu s ovim Zakonom i zakonima koji uređuju predmetnu materiju.

Uspostava jedinstvene institucije za nadzor financijskih institucija nebankovnog financijskog sektora svojim će regulatornim i nadzornim aktivnostima pridonijeti očuvanju stabilnosti financijskog sustava i sprječavanju da se specifični rizici institucija pretvore u sistemske rizike cijeloga financijskog sektora. Ovo će osobito doći do izražaja kad se Agenciji u budućnosti pridruži i Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka. Uspostavom takve institucije za konsolidirani nadzor ukupnoga financijskog sektora, stvaraju se pretpostavke i za donošenje jedinstvenoga Zakona o financijskim uslugama. U 2006. godini očekujemo i uključivanje projekta Agencije u PHARE program.

Osim toga zakona, doneseni su odnosno planira se donošenje još nekih zakona u području nebankovnog financijskog sektora, što će pridonijeti poboljšanju zakonodavnog i nadzornog okvira tog sektora te daljnjem razvoju ukupnoga financijskog tržišta.

Sukladno mjerama predviđenima u PEP-u 2005.-2007. u posljednjem tromjesečju 2005. donesen je Zakon o osiguranju i Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, koji su djelomično usklađeni s Direktivama Europske unije (ostavljeno je prijelazno razdoblje s odredbama koje utvrđuju granicu adekvatnosti kapitala do kraja 2010. godine), a njihova se primjena planira od 1. siječnja 2006.

Primjenom novog Zakona o osiguranju omogućit će se bolja zaštita osiguranika, povećanje solventnosti društava za osiguranje i bolje upravljanje rizicima, te će se stvoriti pretpostavka za učinkovit nadzor poslovanja društava za osiguranje. Ekonomski učinci novoga zakona ostvarit će se prvenstveno kroz veće ulaganje društva za osiguranje na tržištu kapitala u vlasničke i dugoročne dužničke vrijednosne papire.

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu uvodi liberalizaciju premija osiguranja, bolju zaštitu žrtava u prometu te učinkovito ostvarivanje njihovih zahtjeva za naknadom štete.

Kao što je predviđeno, u četvrtom tromjesečju 2005. donesen je i novi Zakon o investicijskim fondovima. Zakonom su definirani otvoreni, zatvoreni i fondovi rizičnog kapitala (*venture capital funds*). Otvoreni fondovi, prema odredbama ovoga Zakona potpuno su usklađeni s UCITS III pravilima koja su određena dvjema direktivama Europskog parlamenta i Vijeća (2001/107/EZ i 2001/108/EZ). Zatvoreni investicijski fondovi nisu predmet Direktiva, pa ih Zakon definira u skladu s nacionalnim potrebama jednako kao i fondove rizičnog kapitala. Ekonomski učinci ovoga Zakona najviše se očituju kroz razvoj tržišta kapitala odnosno kroz razvoj investicijskih navika klasičnih štediša. Ovdje se najviše očekuje od fondova rizičnog kapitala koji svojim ulaganjima mogu restrukturirati postojeće tvrtke, ali i pokrenuti nove tvrtke koje imaju komparativne prednosti poslovanja u Republici Hrvatskoj. Primjena ovoga Zakona planira se od 1. siječnja 2006.

U četvrtom tromjesečju donosi se i Zakon o računovodstvu. Prema odredbama Zakona, u Hrvatskoj se primjenjuju Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (International Financial Reporting Standards (IFRS)). IFRS zapravo nadomješta odredbe IV. i VII. Direktive Europske unije. Prema odredbama Zakona, osniva se nacionalni Odbor za standarde financijskog izvještavanja koji će kao službeno tijelo prevoditi, usklađivati i tumačiti primjenu IFRS-ova. Članove Odbora imenovati će Vlada RH na prijedlog ministra financija.

Općenito, primjena IFRS-ova podrazumijeva i usvajanje standarda koje objavljuje International Accounting Standards Board (IASB). Ekonomski učinak ovoga Zakona najviše će se osjetiti u mogućnosti uspoređivanja kategorija i rezultata poslovanja kompanija koje posluju u Hrvatskoj i u drugim zemljama članicama Europske unije sa zemljama koje primjenjuju IFRS-ove. Zakon stupa na snagu 1. siječnja 2006.

U prvom tromjesečju 2006. planira se donošenje Zakona o leasingu. Taj je zakon posebno važan jer je *leasing* industrija, pojedinačno gledano i u odnosu na BDP po imovini druga industrija u Hrvatskoj. Petnaest *leasing* društava raspolaže s imovinom u vrijednosti oko 15 milijardi kuna, računajući operativni i financijski *leasing*. Zakonom o *leasingu* definirati će se položaj leasing društva s računovodstvenog i poreznog aspekta. Ekonomski učinak leasing industrije u Hrvatskoj odrazio se na intenzivni rast inozemnog duga, posebice kad je HNB uvela graničnu obveznu pričuvu na sve izvore iz inozemstva. Tako su *leasing* kompanije postale SPV (*special purpose vehicle*) za matične banke. Donošenjem Zakona o *leasingu*, društva će biti pod nadzorom Agencije (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga) koja će donositi i sve provedbene akte iz poslovanja *leasing* društava.

U pripremi je i Zakon o sekuritizaciji koji se planira dovršiti u 2006. godini.

Ostale zakonodavne mjere

Zakon o izmjenama i dopunama zakona o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje donesen je i stupio je na snagu u trećem tromjesečju 2005. Ovim je zakonom proširena namjena korištenja stambenih kredita, uvodi se međufinanciranje, smanjuje se iznos državnih poticajnih sredstava na osnovicu od 5 000 kuna se 25% na 15% raspoložive stambene štednje, a državna poticajna sredstva tijekom jedne kalendarske godine mogu se odobriti stambenom štediši samo u jednoj stambenoj štedionici, čime se smanjuje mogućnost zlouporabe toga prava.

4.4. TRŽIŠTE RADA

4.4.1. Nacionalni akcijski plan zapošljavanja

Postojeće stanje

Ključni pokazatelji tržišta rada od 2000. do 2004. godine upućuju na porast zaposlenosti od 0,6% i povećanje stope zaposlenosti sa 42,6% na 43,5%, pad nezaposlenosti od 10,7% i smanjenje stope nezaposlenosti sa 16,1% na 13,8 %. Unatoč navedenom poboljšanju stanja na tržištu rada, ipak preostaju značajni problemi u njegovu funkcioniranju, budući da je još uvijek visoka stopa nezaposlenosti mladih osoba, a i na dugotrajno nezaposlene osobe otpada više od polovine ukupne nezaposlenosti. Zbog nužnosti usmjeravanja mjera aktivne politike zapošljavanja na posebno osjetljive skupine na tržištu rada, u kolovozu 2005. godine ukinut je opći program subvencioniranog zapošljavanja koji se provodio od ožujka 2002. i obuhvatio ukupno 77.086 osoba, a temeljem kojeg je tijekom 2005. godine zaposleno 16.177 osoba uz subvenciju u ukupnom iznosu 337.476.140,00 kuna.

Usvajajući svih deset smjernica Europske strategije zapošljavanja, usvojen je prvi Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine temeljem kojeg je u tijeku priprema i izrada provedbenih mjera za 2006. godinu. Novi ciklus mjera aktivne politike zapošljavanja zasnovan je na uskoj međuresornoj suradnji s decentraliziranim financiranjem na način da svaki nositelj provedbene mjere planira i osigurava sredstva za provedbu. Istovremeno je pokrenut i postupak za korištenje pretpristupnih fondova Europske unije kroz program PHARE 2005 "Aktivne mjere za zapošljavanje skupina kojima prijeti socijalna isključivost", za koji je u tijeku potpisivanje Memoranduma o razumijevanju o sudjelovanju Republike Hrvatske u poticajnim mjerama Zajednice na području zapošljavanja.

Tijekom 2005. godine provedena je i planirana mjera implementacije Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, koji je izmijenjen u dijelu osiguranja sigurnog i trajnog financiranja novčanih poticaja za zapošljavanje osoba s invaliditetom na način da je diobom općeg doprinosa za zapošljavanje osiguran redovan prihod Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u iznosu od oko 60.000.000,00 kuna godišnje. Sada je u tijeku usvajanje provedbenih propisa o načinu ostvarivanja novčanih poticaja za potrebne prilagodbe radnih mjesta, nabavu opreme i povrat doprinosa koje poslodavci podmiruju na plaće zaposlenih osoba s invaliditetom.

Na području zaštite na radu doneseni su provedbeni propisi odnosno pravilnici kojima su u nacionalno zakonodavstvo implementirane Direktive Europske unije broj 92/270/EEC, 92/58/EEC, 92/269/EEC i 89/654/EEC, a na inicijativu Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu usvojen je Nacionalni program zaštite na radu.

Provedbene mjere

Temeljem usvojenoga Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja 2005.-2008. godine, početkom 2006. započet će novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja koje će svojom operativnom razradom biti usmjerene na :

- uspostavu učinkovitog rada s nezaposlenim osobama na temelju individualnih profesionalnih planova zapošljavanja, obrazovanju i osposobljavanju za traženje zaposlenja,

- smanjivanje prosječnog vremena potrebnog za registraciju subjekata malog i srednjeg gospodarstva te na podršku u pristupu kapitalu za tehnološki razvoj i otvaranje novih radnih mjesta,
- izmjenu srednjoškolskog sustava obrazovanja sa sadašnje preuranjene specijalizacije i uskog strukovnog obrazovanja na stjecanje općih temeljnih vještina u cilju veće fleksibilnosti pri izboru zanimanja,
- reformu strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih,
- stvaranje uvjeta za tripartitno sudjelovanje u obrazovanju i cijeloživotnom učenju stimulirajući kolektivno pregovaranje o financiranju strukovnog cijeloživotnog obrazovanja,
- uvođenje standarda za identifikaciju raznih oblika diskriminacije pri zapošljavanju i osiguranju mehanizama za njihovo uklanjanje,
- poticanje prelaska od neprijavljenog rada prema službenom gospodarstvu putem poticaja i povećanjem kazni,
- razvoj zaostalih područja osnivanjem poduzetničkih zona i stvaranjem lokalnih razvojnih agencija.

Procjena fiskalnog učinka

S obzirom na okolnost da je upravo u tijeku izrada međuresornih operativnih mjera provedbe usvojenih mjera aktivne politike zapošljavanja za 2006. godinu za koje su nositelji mjera samostalno planirali potrebna financijska sredstva u okviru proračuna za 2006. godinu, ocjenu fiskalnog učinka moguće je dati samo na temelju ukupno planiranih sredstava za provedbu pojedinačnih mjera poticanja otvaranja novih radnih mjesta, podizanje znanja i vještina svih sudionika na tržištu rada i provedbe aktivnih mjera za zapošljavanje nezaposlenih osoba. Za navedene su aktivnosti nositelji mjera planirali u proračunu za 2006. godinu ukupan iznos od oko 650,000.000,00 kuna što će biti izravni rashodi iz proračuna

Možebitne pozitivne učinke koje će provedene mjere imati na proračun u vidu njegovih prihoda zasad je vrlo teško procijeniti, jer će isti ovisiti o porastu zaposlenosti, smanjenju neprijavljenog rada i porastu ekonomske moći i gospodarstva i pojedinaca, što može imati pozitivnih učinaka na proračunske prihode.

Pri tom valja napomenuti da pojedine mjere usmjerene normativnim aktivnostima ili reformama pojedinih sustava neće iziskivati posebna sredstva jer su u okviru redovnih aktivnosti tijela državne uprave.

Institucionalno uređenje

Jedna od najvažnijih institucija na tržištu rada u Republici Hrvatskoj jest Hrvatski zavod za zapošljavanje koji je, u cilju svoga jačeg utjecaja na fleksibilnost tržišta rada usmjerio svoje aktivnosti na slijedeća područja :

- novi individualni pristup nezaposlenim osobama utemeljen na individualnim profesionalnim planovima,
- osnivanje partnerstva s privatnim agencijama na nacionalnoj i lokalnoj razini
- centralizacija sustava informacija, te njegova otvorenost i pristupačnost svim korisnicima.

U cilju jačanja osposobljenosti i stručne spremnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u tijeku je provedba nekoliko CARDS programa i već spomenutog PHARE programa i to kako slijedi:

1. CARDS 2001 "Restrukturiranje tržišta rada" u okviru kojega je:
 - izrađena strategija profesionalnog usmjeravanja i uspostavljen sustav CASCAID programa,
 - trenirano 26 savjetnika za rad s osobama s invaliditetom i teže zapošljivim osobama,
 - uspostavljeno sedam Centara za potporu poslovnim promjenama sa svrhom pružanja usluga radnicima poduzeća koja se nalaze u procesu restrukturiranja.
2. CARDS 2002 i CARDS 2004 "Lokalna partnerstva za zapošljavanje" od kojih se očekuje da na razinama županija unaprijede spoznaje o tržištu rada, osnaže razvoj ljudskih potencijala i smanje stopu nezaposlenosti i to:
 - usklađivanjem strukovnog obrazovanja s trenutnim i predvidivim potrebama tržišta rada županija.
3. CARDS 2003 "Decentralizacija i restrukturiranje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje" provodi se u cilju jačanja regionalne i lokalne sposobnosti HZZ-a kroz unaprjeđenje vještina, tehnološkog znanja i iskustva potrebnog za decentralizirano djelovanje što će imati učinak na izravnije uključivanje u lokalne razvojne planove i inicijative.
4. PHARE 2005 "Aktivne mjere za zapošljavanje skupina kojima prijeti socijalna isključenost" provode se s ciljem ojačanja ekonomske i socijalne kohezije najosjetljivijih skupina u hrvatskom društvu na način da se poveća njihova zapošljivost mjerama aktivne politike zapošljavanja kreiranih prema njihovim potrebama. Od ovog se projekta očekuje:
 - temeljita evaluacija postojećih mjera za poticanje zapošljavanja,
 - osmišljavanje nove palete mjera, koje će uključiti i one stare mjere koje su ocijenjene učinkovitim,
 - veću stručnu spremnost zaposlenih pri kreiranju i provođenju aktivne politike zapošljavanja,
 - povećanje razine zapošljivosti skupina kojima prijeti socijalna isključenost.

4.4.2. Sustav socijalne sigurnosti

Sustav socijalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj predstavlja mrežu prava i mjera na području zapošljavanja i zaštite od nezaposlenosti, na području obrazovanja, zdravstvene zaštite, mirovinskog sustava, stanovanja, obiteljske politike te socijalne skrbi i pomoći. U svrhu sprječavanja socijalne isključenosti najugroženijih hrvatskih građana i borbe protiv siromaštva, sustavnom se državnim politikom provodi zaštita socijalno osjetljivih skupina koja podrazumijeva pomoć djeci u obliku dječjeg doplatka, roditeljima u obliku porodiljnih naknada, pomoć mladima, obiteljima, starim i nemoćnim osobama, osobama s invaliditetom, osobama lišenima poslovne sposobnosti, djeci i mladima s poremećajima u ponašanju, žrtvama nasilja, ovisnicima o drogama i drugim opojnim sredstvima, žrtvama trgovanja ljudima, nacionalnim manjinama i pomoć nezaposlenima u obliku naknada nezaposlenim osobama. Cjelokupan sustav socijalne sigurnosti obuhvaća niz prava navedenih skupina u pogledu savjetovanja, pomaganja u prevladavanju posebnih teškoća, pomoći za uzdržavanje, pomoći za podmirenje troškova stanovanja, jednokratne pomoći, doplatka za pomoć i njegu, pomoći i njege u kući, osobne invalidnine, osposobljavanja za samostalni život i rad, skrbi izvan vlastite obitelji i druge pomoći.

Sustav socijalne sigurnosti u narednom razdoblju je obilježen značajnim promjenama i to u području obiteljske politike, obrazovanja, zapošljavanja, mirovinskog osiguranja te zdravstva

i zdravstvenog osiguranja kao i u području socijalne skrbi koje zauzima značajno mjesto. U tom sustavu socijalna skrb čini posljednju zaštitnu mrežu sa svrhom zbrinjavanja i uključivanja u društvo socijalno najugroženije populacije, odnosno socijalno osjetljivih skupina.

Projekt razvoja sustava socijalne skrbi, koji je rezultat suradnje Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Svjetske banke, uslijedio je kao odgovor na potrebu za sustavnim promjenama u ovom području.

Projektom se nastoji uspostaviti novi, racionalniji i djelotvorniji sustav usmjeren prema socijalno najugroženijim građanima, odnosno socijalno osjetljivim skupinama. To podrazumijeva dalju decentralizaciju i prenošenje ovlasti na jedinice područne (regionalne) samouprave kako bi službe bile što djelotvornije i dostupnije građanima; sustavnije poticanje i financijsku potporu djelovanju nevladinih organizacija i humanitarnih udruga; bolju usmjerenost novčanih naknada; kvalitetnije pružanje socijalnih usluga u instituciji i izvaninstituciji, pri čemu će se uvažavati specifičnosti određenih područja uvjetovane običajima i načinom življenja, te potreba i interesa korisnika; kvalitetniju informiranost o socijalnim pravima, te informatizaciju sustava. Ovakav model sustava socijalne skrbi pridonijet će razvoju raznovrsnosti usluga, a time i kvalitetnijoj skrbi o korisnicima.

U procesu pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, sustav socijalne skrbi i nadalje će se usklađivati s kriterijima i standardima važećima u zemljama Europske unije. S tim je ciljem Republika Hrvatska potpisala ugovora sa Svjetskom bankom o zajmu u iznosu od 31 milijuna eura za Projekt sustava socijalne skrbi.

Projekt će provoditi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u suradnji sa svim mjerodavnim institucijama, a čine ga tri komponente:

1. poboljšanje u pružanju socijalnih usluga - putem razvoja niza socijalnih programa, počevši od prevencije, preko povećanja kvalitete u pružanju usluga, do reintegracije korisnika u zajednicu. Socijalne usluge postat će djelotvornije, u većoj mjeri orijentirane prema obitelji i temeljene na načelu inkluzije;
2. osnaživanje informacijskog i upravljačkog sustava socijalne skrbi - uvođenjem informacijskog i upravljačkog sustava podržat će se novi model organizacije socijalne skrbi koji će se temeljiti na načelu „one-stop-shop- a“, što će rezultirati boljom uslugom korisnicima i boljom organizacijom rada u centrima za socijalnu skrb;
3. poboljšanje infrastrukture u ustanovama socijalne skrbi, što uključuje izgradnju 13 novih centara za socijalnu skrb i adaptaciju 13 postojećih centara, te poboljšanje sanitarno-higijenskih uvjeta u 57 domova socijalne skrbi, čime će se pridonijeti podizanju kvalitete življenja korisnika, a time i sveukupnoj kvaliteti pružanja usluga.

Realizacijom projekta koji se temelji na analizi i evaluaciji postojećeg sustava socijalne skrbi te koji prati standarde Europske unije, poboljšat će se ukupni institucionalni okvir, s posebnim naglaskom na poboljšanje položaja najugroženijeg dijela stanovništva, odnosno socijalno osjetljivih skupina. Uspješnost realizacije Projekta razvoja socijalne skrbi uvelike ovisi o povezanosti unutar cjelokupnoga sustava socijalne sigurnosti.

U pogledu mirovinskog sustava koji čini jednu od komponenata cjelokupnoga sustava socijalnog osiguranja, u 2005. godini usvojen je novi Zakon o mirovinskom osiguranju. Sukladno Zakonu, počevši od 2006. godine mirovine će se usklađivati na načelu 50%:50% što podrazumijeva primjenu kompozitne formule usklađivanja i prema rastu plaća i prema

troškovima života. Promjena usklađivanja mirovina prema navedenoj formuli bit će dugoročno održiva za proračun, a omogućit će umirovljenicima, s jedne strane, sudjelovanje u sveukupnoj produktivnosti kroz dio koji će se usklađivati s rastom plaća, a s druge strane zadržat će se realna vrijednost mirovina usklađivanjem dijela s troškovima života.

U svrhu isplate duga umirovljenicima Zakonom o Umirovljeničkom fondu osnovan je posebni fond koji će primati dionice i druge vlasničke udjele države kako bi se provela Odluka Ustavnog suda iz 1998. godine. Fond je osnovan kao investicijski fond kojim upravlja Društvo za upravljanje fondom. Dug umirovljenicima procijenjen je na 13,8 milijardi kuna, koji će se, ovisno o izboru svakog pojedinog umirovljenika, isplaćivati tijekom 2006. i 2007. godine uz 50% popusta ili će se isplatiti u cjelokupnom iznosu tijekom osam godina, nakon dvogodišnjeg razdoblja počeka.

U svrhu sprječavanja socijalne isključenosti pojedinih skupina stanovništva provode se mjere i na području obrazovanja i politike zapošljavanja (mjere navedene u pripadajućim poglavljima) u sklopu cjelokupnog razvoja tih segmenata temeljenih na sprječavanju diskriminacije i omogućavanju jednakih šansi svim skupinama društva.

Mjere za provedbu anti-diskriminacijskih odredaba: prava manjina, izbjeglica, Roma- stanje i planovi, usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije

U Republici Hrvatskoj osigurana su prava pripadnicima svih nacionalnih manjina sukladno Ustavu, Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina i ostalim zakonima i zakonskim propisima te međunarodnim standardima i međunarodnim dokumentima koje je Republika Hrvatska prihvatila. Člankom 15. Ustava jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina.

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u prosincu 2002. godine znatno su unaprijeđena prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, na državnoj razini osnovan je Savjet za nacionalne manjine, a na lokalnoj i regionalnoj razini izabrana su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu i procesu odlučivanja. Savjet za nacionalne manjine sastoji se isključivo od pripadnika nacionalnih manjina, a donosi odluku o rasporedu sredstava koja se za potrebe nacionalnih manjina osiguravaju u državnom proračunu. Na razini županije, grada i općine izabrano je 320 vijeća i 69 predstavnika nacionalnih manjina.

Ured za nacionalne manjine provodi aktivnosti na provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u dijelu koji se odnosi na vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. U cilju provedbe zakona te učinkovitije suradnje s jedinicama lokalne i regionalne samouprave Ured je u suradnji sa Savjetom i nadležnim tijelima državne uprave organizirao 18 seminara o educiranju i osposobljavanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

U cilju nastavka provedbe Ustavnog zakona Ured će i u idućem razdoblju organizirati seminare. U studenom 2005. godine započet će s održavanjem regionalnih seminara u Osijeku, Splitu, Rijeci, a završni seminar održat će se 2006. godine u Zagrebu. Seminare će financijski podržati Misija OEES-a u Republici Hrvatskoj.

Sukladno članku 20. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Zakonu o izboru članova predstavničkih tijela jedinca lokalne i područne (regionalne) samouprave, Vlada Republike Hrvatske 15. rujna 2005. godine donijela je Odluku o raspisivanju dopunskih

izbora za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i to za pet predstavnika srpske nacionalne manjine za Gradsko vijeće Grada Drniša u Šibensko-kninskoj županiji, te za općinska vijeća općina Lovinac, Nijemci i Tovarnik u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Sukladno Odluci Vlade raspisani su i ponovljeni izbori za predstavnika ukrajinske nacionalne manjine u Gradu Slavonskom Brodu. Izbori su održani 23. listopada 2005.

Nastavljeno je provođenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina održavanjem seminara u Splitu u rujnu 2005. godine, a provedba toga međunarodnog dokumenta nastavit će se i u narednom razdoblju.

Pozornost će se posvetiti provedbi Srednjoeuropske inicijative za zaštitu prava manjina. U pripremi je projekt o provedbi toga dokumenta, za što će se osigurati sredstva u iznosu od 150.000 kuna.

Nakon potpisivanja Sporazuma o zaštiti manjina sa Srbijom i Crnom Gorom 15. listopada 2004., koji je 18. ožujka 2005. potvrdio Hrvatski sabor, osnovat će se Mješoviti međuvladin odbor za provedbu navedenog sporazuma.

Donošenjem Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. godine, pristupilo se sustavnom rješavanju problema, uklanjanju svih oblika diskriminacije te stvaranju pretpostavki za integraciju i poboljšanje uvjeta života Roma. U okviru mjera koje će se provesti tijekom desetljeća osigurat će se bolji uvjeti života Roma: uređenje naselja (voda, struja, kanalizacija, pristupne ceste), besplatno predškolsko obrazovanje, bolji pristup čitavom sustavu obrazovanja, poboljšanja zdravstvene zaštite, posebice žena i djece i veće mogućnosti zapošljavanja.

Sukladno Nacionalnom programu za Rome, Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske nastavlja osposobljavanje mladih Roma i Romkinja u 2005. i 2006. godini s ciljem da se osposobe za provođenje Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana desetljeća za uključivanje Roma, za pomoć u vođenju udruga i izrade projekata; osposobljavanje mladih predstavnika Roma za sudjelovanje u procesu odlučivanja. Do sada je održano šest seminara na kojima je sudjelovalo više od 70 mladih Roma i Romkinja.

Do kraja godine održat će se seminar o afirmaciji Roma putem medija te okrugli stol o načinu promocije pozitivnih aspekata i izjednačenog izvješćivanja o Romima.

Za provedbu mjera iz Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana desetljeća za uključivanje Roma osigurat će se sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2006. godinu u iznosu od 1,020.000 kuna.

Ured za nacionalne manjine predložio je Projekt podrške Romima – projekt uređenja i urbanizacije romskih naselja u Međimurskoj županiji, te programe obrazovanja koji će se financirati iz sredstava PHARE 2005 i PHARE 2006 programa Europske komisije. Za navedeni projekt predložen je iznos od 1,3 milijuna eura iz PHARE 2005 i 2,5 milijuna eura iz PHARE 2006. U sufinanciranju projekta putem Ureda za nacionalne manjine Republika Hrvatska sudjeluje sa 167 tisuća eura za PHARE 2005 i 833 tisuća eura za PHARE 2006.

4.5. POLJOPRIVREDNI SEKTOR

Poljoprivreda

Ciljevi poljoprivredne politike usmjereni su na povećanje konkurentnosti sektora i na članstvo u Europskoj uniji. Zbog toga Vlada Republike Hrvatske nastavlja s primjenom mjera poljoprivredne politike koje će omogućiti promjenu strukture poljoprivrednih gospodarstava, dobro funkcioniranje tržišta i učinkovite javne usluge.

Unaprjeđenje tržišta zemljištem

Što se tiče promjene strukture poljoprivrednih gospodarstava provode se mjere potpore kupnji poljoprivrednog zemljišta putem modela kapitalnih ulaganja, a u rujnu 2005. godine u okviru bilateralne suradnje sa Švedskom započeo je i projekt "Okupnjavanje poljoprivrednog zemljišta" kojim će se definirati modeli okupnjavanja poljoprivrednog zemljišta. Izvršene se izmjene i dopune Zakona o poljoprivrednom zemljištu kojem su glavne odrednice bile usmjerene na ubrzanje postupka privatizacije državnog poljoprivrednog zemljišta.

S ciljem uređenja tržišta poljoprivrednim zemljištem Vlada Republike Hrvatske će u idućem razdoblju pokrenuti aktivnosti za izradu Studije o zemljištu koja će dati smjernice za oblikovanje mjera zemljišne politike (sredstva planirana u sklopu predviđenog projekta Svjetske banke «Usklađivanje poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU»). Pokrenuti će se i aktivnosti za izmjenu Zakona o nasljeđivanju u cilju sprječavanja daljnjeg cijepanja i smanjenja veličine poljoprivrednih gospodarstava, uz puno uvažavanje zaštite imovinskih prava

Privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu

Privatizacija preostale dvije velike poljoprivredno-prehrambene tvrtke (VUPIK i Sladorana Županja) koje su u većinskom vlasništvu države je u tijeku i biti će u najvećem dijelu završena do konca 2005. ili početkom 2006. godine.

Uređenje tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Tijekom 2005. godine donesen je Uredba o tržišnom redu za pšenicu koja je prvi korak u postupnom usklađivanju ovog područja s tržišnim mehanizmima Europske unije. Uredba ne sadrži sve elemente organizacije tržišta EU već propisuje zajamčenu i minimalnu cijenu. Značajno je da je planirana zajamčena cijena za pšenicu u 2005. godini usklađena s razinom cijena u Europskoj uniji.

S obzirom na česte poremećaje na tržištu goveđeg mesa tijekom 2006. godine predviđa se početak postupnog usklađivanja tržišta za goveđe meso s onim u Europskoj uniji. Usklađivanje tržišnih mehanizama za sve poljoprivredne proizvode sukladno promjenama organizacije tržišta u Europskoj uniji kontinuirana je aktivnost u procesu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Državne potpore u poljoprivredi

U 2003. godini izvršena je reforma sustava državne potpore u poljoprivredi. Reformom su uz dosadašnji model poticanja proizvodnje (za konvencionalnu i ekološku biljnu i stočarsku proizvodnju) uvedeni novi modeli strukturne potpore: model dohodovne potpore (potpora nekomercijalnim gospodarstvima neovisna o vrsti i količini proizvodnje), model kapitalnih ulaganja (potpora investicijama u poljoprivredi za komercijalna gospodarstva) te model

ruralnog razvitka (nacionalne mjere). Reformom je u sustav ugrađen mehanizam za održavanje raspoloživog poljoprivrednog proračuna u zadanim okvirima na način da se proporcionalno smanjuju jedinični iznosi potpore ukoliko zahtjevi premaše raspoloživa sredstva.

U protekle tri godine udio ukupne državne potpore poljoprivredi u ukupnom BDP-u kretao se na razini nešto višoj od 1,0%. Cilj je poljoprivredne politike da se, u okviru raspoloživog proračuna, postupno povećava udio sredstava namijenjen za mjere strukturne potpore (u prvom redu za investicije u poljoprivredna gospodarstva). Usklađivanje državne potpore poljoprivredi, sukladno promjenama zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, kontinuirana je aktivnost u procesu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Ruralni razvitak

Tijekom 2005. godine izrađen je prijedlog SAPARD plana ruralnog razvitka koji je službeno upućen Europskoj komisiji na mišljenje. Slijedom preporuka FAO Strategije ruralnog razvitka za RH inicirane su aktivnosti za provedbu mjera ruralnog razvitka koje će se financirati iz nacionalnog proračuna.

Glavne aktivnosti u predstojećem razdoblju su izrada Pravilnika za provedbu SAPARD programa te priprema promotivnih aktivnosti vezanih uz promociju SAPARD programa na regionalnom nivou na području cijele Republike Hrvatske.

Agencija za plaćanja

U sklopu Ravnateljstva za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi tijekom 2005. godine u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva uz već postojeću administraciju koja provodi nacionalne mjere državne potpore uspostavljena je administrativna struktura za provedbu SAPARD plana ruralnog razvitka.

S ciljem uspostave pune funkcionalnosti za administriranje predpristupnih fondova Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi se ubrzano priprema za provedbu SAPARD mjera, akreditaciju i početak rada u 2006. godini. Dio Ravnateljstva koji provodi nacionalne mjere strukturne i tržišne potpore priprema se za usklađivanje administrativnih procedura i kontrole sa sustavom koji se primjenjuje u Europskoj uniji. Nastavljaju se aktivnosti na uspostavi Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IACS), kao nadogradnja na postojeći Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Poljoprivredna inspekcija

Tijekom prethodnog razdoblja reorganizirana je poljoprivredna inspekcija preuzimanjem inspeksijskih službi iz Državnog inspektorata i ureda državne uprave u županijama u organizacijsku strukturu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Aktivnosti poljoprivredne inspekcije usmjerene su na povećanje broja inspektora, edukaciju, opremanje i usklađivanje sa standardima Europske unije pri čemu će značajnu ulogu imati predviđeni projekt Svjetske banke i prepristupni fondovi Europske unije.

Poljoprivredna statistika

Uspostava sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (FADN - Farm Accountancy Data Network), u početnoj je fazi u kojoj se razmatra njegova moguća buduća organizacija.

U sklopu projekta Svjetske banke, čiji se početak očekuje u 2006. godini, predviđena je izrada studije i pilot projekta za uspostavu FADN-a.

Jedna od prioritarnih zadaća u sljedećem razdoblju je i definiranje budućih potreba za statističkim podacima sukladno metodologiji Europske unije te konzultacije s Državnim zavodom za statistiku o njihovom prikupljanju.

Projekt Svjetske banke "Prilagodba poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije"

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva sa timom Svjetske banke radi na pripremanju Projekta usklađivanja poljoprivrede s pravnom stečevinom Europske unije, čije se sklapanje planira sljedeće godine. Kako bi se ubrzala priprema Projekta ove je godine s Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj potpisan Ugovor o dodjeli Predujma zajma broj 4180-HR za Projekt usklađivanja poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

Primarni cilj projekta je uspostava institucionalne strukture u poljoprivrednom sektoru kao i usklađivanje legislative s pravnom stečevinom Europske unije. Naglasak projekta je na Agenciji za plaćanje, zdravstvenoj ispravnosti hrane i sanitarnim i fitosanitarnim uvjetima i provedbi mjera ruralnog razvitka. Projekt se planira za razdoblje od 4 godine.

Vinogradarski katastar

Tijekom razdoblja 2003.-2005. iz državnog proračuna izdvajana su sredstva za izradu vinogradarskog katastra (po 2 milijuna kuna godišnje). Izvršena su potrebna avio snimanja, napravljene su digitalizirane orto-foto snimke koje su unesene u bazu podataka. Očekuje se da će se do konca 2006. godine formirati potpun digitalizirani katastar. Nakon toga (tijekom 2007 i 2008. godine) slijedi prikupljanje i unos preostalih podataka o vinogradima (sorte, trsovi, uzgojni oblik, nagib i dr.).

Fitosanitarno područje

U fitosanitarnom području u 2005. godini stupila su na snagu dva temeljna propisa: Zakon o biljnom zdravstvu (primjena od 2006. godine) i Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (primjena od 2007. godine). U izradi su glavni provedbeni propisi kojima će se detaljnije urediti zdravstvena kontrola bilja u prometu i registracija sredstava za zaštitu bilja i njihovo plasiranje na tržište i omogućiti primjena novih zakona u praksi. Istovremeno, u cilju jačanja institucionalnih okvira povećan je broj zaposlenih u službi biljnog zdravstva.

U sljedećem razdoblju aktivnosti će biti usmjerene na izradu provedbenih propisa na temelju novih zakona. Zbog lošeg stanja postojećih objekata Zavoda za zaštitu bilja planira se početak gradnje nove zgrade u okviru projekta Svjetske banke. Cilj je podići na višu razinu kvalitetu i stručnost praćenja štetnih organizama bilja i dosizanje fitosanitarnih standarda koji se primjenjuju na jedinstvenom tržištu Europske unije. Planira se povećanje zaposlenih u službi zaštite bilja te njihovo stručno osposobljavanje i usavršavanje.

Kakvoća i sigurnost hrane

Tijekom 2005. godine doneseni su i usklađeni s legislativom Europske unije propisi o općem i nutritivnom deklariranju i označavanju hrane te propisi o temeljnim zahtjevima kakvoće za pojedine grupe proizvoda – vertikalni propisi. U okviru provođenja ciljeva poljoprivredne politike, podizanja razine konkurentnosti domaće proizvodnje i provođenja politike kvalitete poljoprivredno-prehrambenih proizvoda tijekom proteklog razdoblja donesen je pravilnik o

ostvarivanju zaštite zemljopisnog podrijetla i izvornosti hrane. Hrvatska legislativa u potpunosti je usklađena s legislativom Europske unije te je time proizvođačima u Republici Hrvatskoj omogućena zaštita za proizvode sukladna zaštiti zemljopisnog podrijetla u zemljama Europske Unije. U cilju jačanja administrativnih kapaciteta Hrvatske agencije za hranu ustrojena su tijela Agencije koja čine: Upravno vijeće, Savjetodavno vijeće, Znanstveno vijeće i znanstveni odbori te Odjel za analizu rizika kojeg čine djelatnici Agencije. Agencije je operativno započela sa radom tijekom 2005. godine.

U sljedećem razdoblju nastavlja se donošenje i usklađivanje vertikalnih propisa s legislativom Europske unije. U narednom razdoblju predviđena je implementacija pravilnika o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla: edukacija proizvođača i preradaivača te svih zainteresiranih, uspostava sustava kontrole i ovlašćivanje certifikacijskih tijela koji će omogućiti nepristrano utvrđivanje sukladnosti i kontrole prehrambenih proizvoda prema identičnom sustavu koji djeluje na nivou EU. Do konca 2005. godine predviđeno je donošenje pravilnika o uvjetima, postupku priznavanja i dodjeli znaka „tradicionalni ugled“, a primjena istog planira se tijekom 2006. godine. Tijekom 2006. i 2007. godine kao jednom od sastavnica projekta sa Svjetskom bankom te uz predviđena sredstava iz Državnog proračuna predviđeno je organizacijsko i institucijsko jačanje Hrvatske agencije za hranu.

Veterinarstvo

U 2005. godini promijenjena je politika kontrole klasične svinjske kuge prestankom obvezne vakcinacije, te se vakcinacija zabranjuje i provodi se monitoring program u domaćih i divljih svinja. Harmonizirani su propisi vezani uz međunarodni promet životinja i proizvoda životinjskog podrijetla te se započelo sa izgradnjom 2 granična veterinarska prijelaza koja se grade prema standardima Europske unije.

U cilju prilagodbe veterinarskog zakonodavstva Republike Hrvatske istom zakonodavstvu Europske unije i dalje je u planu reorganizacija veterinarske službe i inspekcije. Daljnje aktivnosti biti će usmjerene na unaprjeđenje sustava kontrole zdravlja životinja, unaprjeđenje sustava veterinarskog-javnog zdravstva, izgradnju i preseljenje laboratorija Hrvatskog veterinarskog instituta te akreditaciju istog uključujući i njegove regionalne podružnice, osnivanje i organizaciju unutar regionalnih podružnica Hrvatskog veterinarskog instituta (Križevci, Vinkovci, Split i Rijeka) specijaliziranih Centara za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje grupa bolesti po prioritetu njihove učestalosti u regiji (bolesti divljih životinja, zoonoze, naročito opasne egzotične zarazne bolesti, ekonomski najvažnije bolesti životinja), nastavak procesa identifikacije i registracije životinja i proizvoda životinjskog podrijetla, racionalizaciju i izgradnju ostalih veterinarskih graničnih postaja koje će funkcionirati i nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, a koje će odobriti Komisija EU kao granične veterinarske postaje Europske unije prema trećim zemljama, unaprjeđenje provedbe propisa o dobrobiti životinja, unaprjeđenje informatizacije u veterinarstvu kao i osiguranje trajne edukacije veterinaru u sustavu državne veterinarske službe.

Po pitanju veterinarskog javnog zdravstva prioritetima se i dalje smatraju postava državnih veterinarskih inspektora u odobrene objekte za proizvodnju životinja i proizvoda životinjskog podrijetla, promjena sustava naplate za obavljanje obveznih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola kao i prilagođavanje sustava primjeni tzv. Higijenskog paketa.

Po pitanju sustava nadzora zdravlja životinja nastavljaju se aktivnosti po pitanju stjecanja statusa zemlje slobodne od klasične svinjske kuge (monitoring), certificiranja stada slobodnih od tuberkuloze, enzootske leukoze goveda, bruceloze i drugih bolesti, uspostava registra svih

farmi za uzgoj životinja kao i uspostava elektronske baze podataka o pojavnosti bolesti životinja i unaprjeđenje protokola o prikupljanju i standardizaciji podataka te izvješćivanju o kretanju bolesti i stanju zdravlja životinja.

Ribarstvo

U prvom kvartalu 2005. godine usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu kojim je započet proces punog usklađivanja zakonodavstva RH u segmentu ribarstva s pravnom stečevinom Europske unije. Tijekom 2005. godine provedeno je dodatno ustrojavanje ribarske inspekcije preuzimanjem inspeksijskih službi iz inspektorata te zapošljavanjem određenog broja djelatnika. Proveden je pilot projekt satelitskog praćenja plovila (tunolovaca) te pokrenut program obnove i modernizacije flote. U sklopu Nacionalnog programa povećanja proizvodnje i potrošnje ribe alocirana su sredstva za izgradnju ribarske luke na području Istre. U tijeku je provedba CARDS projekta s ciljem jačanja institucijskih sposobnosti te pomoći pri usklađivanju nacionalnog zakonodavstva iz sektora ribarstva sa Zajedničkom ribarskom politikom Europske unije (ZRP). S ciljem daljnjeg usklađivanja administrativnih struktura i zakonodavstva u području ribarstva, izrađen je i prijedlog PHARE programa "Podrška Republici Hrvatskoj u pripremi i provedbi strategije razvoja ribarstva radi prilagođavanja i provedbe *acquisa* u dijelu ZRP" koji je upućen Europskoj komisiji na mišljenje. Implementacija PHARE projekta predviđa se u razdoblju od 2006-2008. godine

Kroz PHARE projekt predviđeno je daljnje jačanje institucijskih sposobnosti te opremanje ribarske inspekcije s ciljem pune funkcionalnosti. Također je planirano započeti proces ustroja tržišta ribom i ribljim preradevinama u skladu sa zahtjevima EU te u tu svrhu uspostaviti sustav prometovanja ribom (izgradnja iskrcajnih luka i veletržišta, donošenje standarda za stavljanje u promet proizvoda iz ribarstva). Predviđa se izrada nacionalnog Programa razvoja ribarstva za šestogodišnji period, te daljnje usklađivanje tehničkog zakonodavstva kao i revizija statističke baze podataka (povlastice i registar plovila).

Šumarstvo

Nakon usvajanja novih zakonskih prijedloga (Zakon o šumama, Zakon o šumskom reproduktivskom materijalu), koji su u proceduri, ili su već usvojeni, do kraja 2005. i u prvoj polovici 2006. godine slijedi izrada i usvajanje podzakonskih akata, te implementacija *acquisa*, a tiče se praćenja, nadzora i prikupljanja podataka o oštećenosti šuma sukladno metodama i propisima Europske unije i ostalih međunarodnih organizacija.

Iz obveza Republike Hrvatske preuzetih na ministarskim konferencijama o održivom gospodarenju šumama u Europi, radi poboljšanja stanja u šumama koje se nalaze u privatnom vlasništvu, te obavljanja poslova odobrenja i evidentiranja sječe i korištenja drva iz privatnih šuma, predviđeno je ustrojavanje i početak rada Šumarske savjetodavne službe od strane Vlade Republike Hrvatske, uvođenje subvencija šumoposjednicima, te daljnji rad na nacionalnom standardu gospodarenja šumama, tj. izrada Hrvatskog FSC standarda.

Tijekom 2005. godine izrađen je „Idejni i operativni plan Nacionalne inventure šumskih resursa RH“. Tijekom 2006. i 2007. godine, koliko je predviđeno trajanje projekta, tj. inventure, dobit će se podaci o šumama (površina, drvena masa, prirast, vrste šumskih zajednica i dr.) s visokim stupnjem pouzdanosti i točnosti, sukladno međunarodnim standardima praćenja podataka o šumama.

Lovstvo

U tijeku je izrada Zakona o lovstvu i sukladno s tim, donošenje pripadajućih podzakonskih akata (Pravilnici), te digitalizacija karata svih lovišta na području Republike Hrvatske. Također je u tijeku izrada WEB sučelja (za praćenje središnje lovne evidencije).

Primjenjujući zakonske i podzakonske propise, namjera je efikasnija zaštita prirode radi očuvanja divljači i njezinih prirodnih staništa kao nacionalnog bogatstva, te unaprjeđenje gospodarskog značenja lovne djelatnosti i odnosa te djelatnosti sa drugim važnim djelatnostima za gospodarstvo Republike Hrvatske. Također, cilj je uspostavljanje lovne inspekcije unutar Ministarstva, radi bolje kontrole provedbi zakonskih i podzakonskih propisa vezanih uz lovstvo.

Drvena industrija

U cilju poticanja mjera i instrumenata, te oblikovanja pretpostavki koje će potaknuti izvoz, kao i potaknuti konkurentnost domaćih drvoprerađivača donijeta je Strategija razvoja industrijske prerade drva i papira. Temeljni zadatak Strategije je promišljanje i predlaganje djelotvornih mjera, instrumenata i pretpostavki za oblikovanje nove industrijske politike drvnog sektora. U skladu sa tim donesen je Zakon o klasifikaciji neobrađenog drva (koji je usklađen sa Direktivama Vijeća 68/89/EEZ) i Pravilnik o mjerenju, razvrstavanju i obilježavanju neobrađenog drva.

U kratkoročnim prioritetima u drvnom sektoru definirana je potreba provođenja studija i projekata koji su navedeni u Strategiji razvoja industrijske prerade drva i papira kako bi se odgovorilo na ključna razvojna pitanja (clusteri, restrukturiranja sektora, projektiranje novog brenda sektora, implementacija novog dizajna, kakvoća koja se prepoznaje) i stvorile pretpostavke izlaska na međunarodno tržište. Predviđene su i aktivnosti vezane uz edukaciju za primjenu normi Europske unije.

U srednjoročnim prioritetima planiraju se osigurati sredstva za uspostavu informacijskog sustava i baze podataka kako bi se na osnovi toga mogao definirati daljnji razvoj sektora, a planirana su i proračunska sredstva za implementaciju normi Europske unije te nastavak provedbe projekata proizašlih iz Programa razvoja drvne industrije. Cilj projekta će među ostalim biti i uvođenje novih tehnologija koje bi trebale omogućiti proizvođačima konkurentan položaj na tržištu Europske unije.

4.6. ZDRAVSTVENI SEKTOR

4.6.1. Reforma zdravstvenog osiguranja

S ciljem stabilizacije sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja, te poboljšanja fiskalne discipline u sustavu zdravstva i zdravstvenog osiguranja, s očekivanim rezultatom smanjenja udjela ukupne potrošnje za zdravstvo u BDP-u, podmirenja dugovanja u zdravstvenom sektoru i očuvanja visoke razine kvalitete zdravstvene zaštite, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je izradilo prijedlog kratkoročnih i dugoročnih mjera, od kojih su najznačajnije:

- *Smanjenje izdataka za lijekove*
U svrhu smanjenja izdataka za lijekove doneseno je niz pravilnika koji reguliraju područje lijekova (registracije) i stavljanja u promet. Izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju, od 1. listopada 2005. uvedena je administrativna pristojba po svakom receptu te se predviđa osigurati dodatna sredstva od 380,0 milijuna kuna, s dodatnim efektom smanjenja odlazaka doktoru primarne zdravstvene zaštite. Realizacija cilja smanjenja izdataka za lijekove podrazumijeva i određivanje najviše cijene lijekova koju pokriva Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.
- *Smanjenje bolničkih izdataka*
Kroz ugovore koje Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje sklapa sa zdravstvenim ustanovama, uveden je niz ugovornih obveza, kao što su poslovanje u okviru utvrđenog maksimalnog iznosa sredstava, tj. proračuna, obveza pridržavanja kliničkih smjernica i racionalne farmakoterapije, bolja organizacija rada, uvođenje nadzora nad potrošnjom po organizacijskim jedinicama te vođenje evidencije izvršenja zdravstvenih usluga.
- *Izmjena osnovnog paketa zdravstvenih usluga uz zakonske izmjene zdravstvenog osiguranja*
- *Unaprjeđenje sustava plaćanja usluga u bolničkim ustanovama*
Povećava se broj dijagnoza koje se plaćaju po PPTP (plaćanje po terapijskom postupku), odnosno DTS/DRG cijenu. Od ožujka 2006. uvodi se novi model plaćanja po terapijskom postupku u bolnicama – nazvan DTS, utemeljen na australskom modelu plaćanja koji će pokrivati u konačnici 600 postupaka, a proširit će se i na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u suradnji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje u osnovalo je 2005. godine radnu skupinu za pripremu novog Zakona o zdravstvenom osiguranju kako bi se restrukturirao sustav zdravstvenog osiguranja. Radna skupina intenzivno radi na tekstu novog Zakona o zdravstvenom osiguranju, a do sada je odlučeno da će se donijeti dva zakona koji reguliraju područja osnovnog zdravstvenog osiguranja i dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja. Konačni prijedlog teksta se planira izraditi do kraja 2005. godine.

Također, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi organiziralo je radionice i okrugle stolove, pod pokroviteljstvom Svjetske banke, na temu restrukturiranja sustava zdravstvenog osiguranja u Hrvatskoj, kako bi se prikupile informacije o međunarodnim iskustvima o reformi financiranja zdravstva i zdravstvenog osiguranja te dobile preporuke za izradu novoga Zakona o zdravstvenom osiguranju.

4.6.2. Reforma zdravstvenih usluga

Reforma sustava zdravstvene zaštite

S ciljem poboljšanja organizacije zdravstvene zaštite, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izradit će nacrt teksta Strategije razvoja hrvatskog zdravstva 2006.-2011. kojim se, između ostalog, definiraju glavni ciljevi reforme primarne zdravstvene zaštite kao što su: jačanje uloge opće/obiteljske medicine u sustavu zdravstva, razvijanje i usavršavanje koncepta privatizacije, oživotvorenje koncepta obiteljskog doktora, te informatizacijom i informatičkim povezivanjem sudionika.

U tijeku je izrada Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

S ciljem *poboljšanja organizacije i rada primarne zdravstvene zaštite* nastavljena je privatizacija ordinacija primarne zdravstvene zaštite, te dovršenje informatizacije primarne zdravstvene zaštite.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje provodi i edukaciju zdravstvenih radnika odnosno izabranih ugovornih doktora glede propisivanja lijekova na recept, što uključuje detaljno upoznavanje s Listom lijekova Zavoda, te ukazivanje na potrebu strogog pridržavanja smjernica iz Liste lijekova. Nastavlja se i provedba Projekta usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s europskim standardima, uz odobravanje i financiranje specijalizacija.

Financijska stimulacija preventivnih pregleda i zdravstvenog prosvjeđivanja započeta 2004. godine, nastavlja se i dalje, pa se također nastavlja i posebno financiranje preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 55 godina života kod kojih u posljednje tri godine nije obavljen klinički pregled ili dijagnostička obrada.

Reorganizacija domova zdravlja koja je na razini primarne zdravstvene djelatnosti rezultirala statusnim promjenama u obliku spajanja domova zdravlja u jedinicama područne (regionalne) samouprave u jedinstveni dom zdravlja, u praksi je izazvala poteškoće, što je rezultiralo neujednačenostima u pogledu kvalitete i dostupnosti pružanja zdravstvene zaštite stanovništvu. Izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti predložit će se mogućnost osnivanja najmanje jednog doma zdravlja na području županije, odnosno najmanje tri doma zdravlja na području Grada Zagreba, a u cilju omogućavanja dostupnosti zdravstvene zaštite na otocima predviđa se obvezno osnivanje domova zdravlja na nekim otocima.

Poboljšanje organizacije i rada sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite uključuje izradu sustava za kategorizaciju i akreditaciju zdravstvenih ustanova kako bi se omogućilo bolje upravljanje zdravstvenim ustanovama i poboljšala kvaliteta i učinkovitost pružanja usluga. Kategorizacija zdravstvenih ustanova uključivat će poboljšanje infrastrukture, funkcionalnosti i opsega usluga te davanja smjernica zdravstvenim ustanovama o potrebnim sredstvima za pružanje optimalne zdravstvene zaštite, kao i utvrđivanja mogućnosti suradnje između raznih ustanova.

U svrhu poboljšanja infrastrukture i zadržavanja medicinske opreme učinjene su analize stanja u pogledu medicinsko tehničke opremljenosti zdravstvenih ustanova, a svake godine donosi se plan investicija u bolničke ustanove i zadržavanja medicinske opreme. Cilj je informatički

povezati ta dva programa i time objektivizirati proces donošenja odluka o ulaganjima u obnovu bolnica, izgradnju novih, kao i u završavanje zastarjele medicinsko-tehničke opreme.

Nastavlja se informatizacija bolničkih ustanova i povezivanja sa središnjim informacijskim sustavom, a radna skupina osnovana u 2005. godini ima zadatak analizirati do sada učinjeno i podnijeti izvješće u ovoj godini.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, u svrhu poboljšanja rada inspeksijskih službi, tijekom 2005. g. objedinio je službu za unutarnji i vanjski nadzor u jednu te uveo u svim područnim uredima kontrolore koji svakodnevno kontroliraju rad u bolnicama, s naglaskom na kontrolu medicinske dokumentacije, kontrolu ispravnosti postupaka liječenja, obračunavanja učinjenog u skladu s ugovornim obvezama, kontrolu potrošnje, korištenje i propisivanje lijekova i dr.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi preuzelo je *aktivnu ulogu u upravljanju ljudskim resursima u segmentu zdravstvene djelatnosti*, kako bi se osigurao adekvatni broj doktora medicine u svim područjima Republike Hrvatske i osigurala jednaka dostupnost zdravstvene zaštite svim građanima bez obzira na mjesto stanovanja. Za potrebe usklađivanja broja doktora koji ulaze u sustav zdravstva sa stvarnim potrebama potrebno je uskladiti upisne kvote na medicinskim fakultetima. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u cilju provedbe projekta usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s europskim standardima, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, tijekom 2004. godine pristupilo je izradi plana kojim bi se omogućilo *obavljanje pripravničkog staža za djelatnike visoke i više stručne spreme odmah nakon završenog fakulteta*. Temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti ministar nadležan za zdravstvo na prijedlog zdravstvenih ustanova, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i nadležne komore, donosi godišnji plan potrebnih specijalizacija i užih specijalizacija. *Prva faza* uključuje realizaciju odobrenih specijalizacija i užih specijalizacija za kliničke ustanove, opće bolničke zdravstvene ustanove, domove zdravlja (pedijatrija, ginekologija i opstetricija) te zavode za javno zdravstvo. *Druga faza* plana uključuje odobrenje specijalizacija i užih specijalizacija za specijalne bolnice, poliklinike te preostale djelatnosti domova zdravlja i zavoda za javno zdravstvo, koja nastupa nakon okončanja prve faze plana, s ciljem realizacije cjelokupnoga godišnjeg plana.

Usklađivanje javno zdravstvene regulative s Europskom unijom

Područje zdravstva koje se odražava na unapređenje zdravlja stanovništva, a za koji Europska unija pokazuje veći interes reguliranja na razini Unije, jest područje javnog zdravstva.

U sklopu usklađivanja javno-zdravstvene regulative s Europskom unijom, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, poštujući preporuke i smjernice Europske unije radi na novom zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti kojim bi se uvele definicije bolesti koje su u skladu s propisima Europske unije. Tekst zakona u završnoj je fazi izrade te se očekuje upućivanje prijedloga zakona u proceduru do sredine 2006. godine.

S obzirom na to da je Republika Hrvatska u lipnju 2004. godine potpisala konvenciju o kontroli duhanskih proizvoda, u tijeku je usklađivanje zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda s direktivama Europske Unije čije se donošenje predviđa za drugi kvartal 2006. godine.

Vežano uz područje kakvoće krvi Prijedlog zakona o opskrbi krvnim pripravcima prihvaćen je u Hrvatskom saboru u prvom čitanju.

Zakonom o darivanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja, koji je donesen potkraj 2004., predviđeno je donošenje niza podzakonskih akata kojima se uređuje područje kakvoće i sigurnosti tkiva i stanica.

4.7. REFORMA JAVNE UPRAVE

Postojeće stanje

U razdoblju od podnošenja PEP-a 2005.-2007., na području reforme državne uprave kontinuirano se provode mjere u cilju modernizacije državne uprave u skladu sa standardima i praksom Europske unije;

- u tijeku je izrada Strategije za reformu državne uprave, čije se podnošenje Vladi RH planira do prosinca ove godine,
- donesen je novi Zakon o državnim službenicima, usklađen sa standardima Europske unije, a u tijeku je izrada provedbenih propisa za implementaciju Zakona;
- izmijenjen je Poslovnik Vlade Republike Hrvatske (uvedena je obavezna procjena fiskalnog, socijalnog i ekološkog učinka, te učinka na državne potpore/tržišno natjecanje svih predloženih zakona i drugih propisa. Procjena financijskog učinka zakona i drugih propisa primjenjuje se od lipnja ove godine).
- Vlada Republike Hrvatske je u prosincu 2004. godine donijela Okvirni program decentralizacije za razdoblje 2004.-2007., te je osnovala Povjerenstvo za decentralizaciju sa zadatkom provedbe Okvirnog programa;
- izrađena je Metodologija funkcionalne revizije i dovršena je pokusna funkcionalna analiza organizacijskih struktura i upravljanja u dva ministarstva i dva ureda državne uprave u županijama. (Pilot-projekt funkcionalne revizije dovršen je u lipnju ove godine),
- provedena je analiza sustava plaća i naknada u državnoj službi, u svrhu razvoja novog sustava plaća koji će osigurati uvođenje elemenata zasnovanih na zasluži i radnom učinku državnih službenika (rezultati projekta bit će polazišna osnova za izradu Zakona o plaćama),
- sukladno Zaključku Vlade od 20. svibnja ove godine, službeni obrasci objavljeni su u elektronskom obliku na web-stranicama tijela državne uprave. (Podnošenje obrazaca u elektronskom obliku bit će omogućeno nakon donošenja nove Uredbe o uredskom poslovanju, prilagođene elektronskom funkcioniranju uprave),
- radi poboljšanja upravnih sposobnosti za pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i jačanje kapaciteta horizontalnog obrazovanja u državnoj upravi, Vlada RH u listopadu 2004. donijela Strategiju stručnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika,
- započelo je provođenje mjere koje se odnosi na izmjenu Zakona o općem upravnom postupku u cilju usklađivanja Zakona sa standardima Europske unije. SIGMA je dala ocjenu Zakona o općem upravnom postupku u smislu usklađenosti sa standardima Europske unije, (polazna osnova za izmjenu Zakona),
- u Hrvatskoj se u okviru provedbe programa e-Hrvatska 2007., a u skladu sa smjericama Europske komisije (program eEurope i Inicijativa i2010) provodi nekoliko projekata s ciljem stvaranja suvremene javne uprave uz korištenje svih prednosti informacijske tehnologije:
 1. *Program HITRO.HR* usmjeren je na dvadesetak područja javnih usluga. Svrha programa je pojednostaviti i ubrzati pružanje javnih usluga građanima i poduzetnicima te omogućiti njihovo pružanje i elektroničkim putem. Programom Hitro.hr izvršava se dio zadataka programa e-Hrvatska, ali obuhvat nije vezan samo uz Internet, jer se planira korištenje prednosti i drugih dostupnih tehnologija u komunikaciji građana i poduzetnika s javnom upravom. Prve usluge obuhvaćene ovim programom su registracija tvrtke i predaja obrazaca u Registar osiguranika e-Regos.

2. *Projektom HITROnet* uspostavlja se sigurna računalno-komunikacijska infrastruktura za program HITRO.HR. Završetkom prve faze Projekta u Zagrebu su u jedinstvenu mrežu spojene sve institucije državne uprave. Druga faza započet će povezivanjem na mrežu tijela državne uprave u Splitu i Rijeci. Cilj je u što kraćem roku povezati tijela državne uprave u svim dijelovima Hrvatske na HITROnet što će olakšati pristup informacijskim resursima, omogućiti daljnju digitalizaciju sadržaja u javnoj upravi kao i ubrzavanje administrativnih procesa. Na taj način omogućit će se brže i jednostavnije obavljanje usluga u okviru projekta HITRO.HR.

Mjere koje se odnose na donošenje Zakona o plaćama, čije je izvršenje u PEP-u 2005-2007. planirano u 2005. godini, odgađa se za 2006. godinu, a sukladno preuzetim obvezama prema Ugovoru o zajmu za prvi programski zajam za prilagodbu između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

Od izvršenja mjere koja se odnosi na donošenje Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama odustaje se iz razloga jer se Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi znatan dio poslova iz gospodarskog resora iz nadležnosti ureda državne uprave u županijama prenosi na velike gradove i županije.

Provedbene mjere

Na području reforme državne uprave, u razdoblju od 2006. do 2008. godine, u cilju približavanja Europskoj uniji, planira se poduzimanje sljedećih mjera:

- donošenje podzakonskih propisa za Zakon o državnim službenicima kojima će se razraditi brojna statusna pitanja državnih službenika, kao i načela njihova djelovanja, (donošenje navedenih propisa planira se do siječnja 2006.),
- ustrojavanje organizacijskih jedinica za razvoj i upravljanje kadrovima u svim tijelima državne uprave koja zapošljavaju više od 50 zaposlenika,
- uspostava informatički podržanog registra/očevidnika državnih službenika (utvrđivanje strukture, obrasca i pravila djelovanja),
- izmjena Zakona o općem upravnom postupku.

Potpota u provođenju ovih mjera pružena je u okviru projekta financiranog od strane Ministarstva vanjskih poslova i Commonwealtha Velike Britanije, te CARDS projekta 2003 „Potpora provedbi programa reforme državne uprave“.

U okviru Programskog zajma za prilagodbu (PAL) Svjetske banke planira se poduzimanje daljnjih mjera na području reforme javne uprave radi ostvarivanja fiskalno prihvatljive javne uprave koja je u skladu sa standardima Europske unije u pogledu sposobnosti/zasluge, stručnosti i političke nepristranosti. U okviru PAL programa predviđa se:

- izmjena Zakona o sustavu državne uprave, Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, Zakona o postupku primopredaje vlasti te Zakona o sprječavanju sukoba interesa, a u cilju depolitizacije javne uprave, sukladno novom Zakonu o državnim službenicima,
- priprema i provođenje programa racionalizacije (uključujući zbrinjavanje osoblja, preraspodjelu i učinak na proračun) u tijelima državne uprave na temelju rezultata funkcionalne revizije,
- donošenje Zakona o plaćama u državnoj službi,

- donošenje novih propisa o uvjetima zapošljavanja u javnoj službi koje uključuje odredbe o centraliziranom kolektivnom pregovaranju.

U okviru projekta CARDS -2003 –Podrška decentralizaciji hrvatske državne uprave, pružiti će se podrška u provođenja mjera reforme državne uprave u procesu decentralizacije, što uključuje unaprjeđenje cjelovitog institucionalnog i zakonskog okvira za decentralizaciju te unaprjeđenje cjelokupne koordinacije u procesu decentralizacije. (U tijeku je usuglašavanje opisa posla za ovaj projekt sa Europskom komisijom).

U cilju uspostave jasnih pravila i transparentnosti financiranja političkih stranaka planira se donošenje Zakona o financiranju političkih stranaka.

Radi poboljšanja nadzora nad radom tijela državne uprave predviđa se izmjena Zakona o upravnoj inspekciji.

Također se planira nastavak provođenja funkcionalne revizije u tijelima državne uprave u cilju poboljšanja organizacijske strukture i upravljanja u tijelima državne uprave.

Daljnje mjere koje se planiraju u procesu reforme državne uprave u cilju jačanja elektroničke uprave u razvoju gospodarstva, poboljšanja upravnih sposobnosti i jačanja kapaciteta horizontalnog obrazovanja jesu:

- donošenje nove Uredbe o uredskom poslovanju (prilagođene elektronskom funkcioniranju uprave),
- informatizacija ureda državne uprave u županijama
- u okviru programa HITRO.HR u 2006. godini planirane su usluge elektroničkog prijavljivanja poreza na dodanu vrijednost putem Interneta ili HITRO.HR ureda u okviru usluge e-PDV, kao i elektroničkog prijavljivanja poreza na dohodak za građane. Daljnji razvoj usluga planirat će se u skladu s rezultatima «Studije administrativnog opterećenja poduzeća», koja je također planirana u 2006. godini. Završetak provedbe programa HITRO.HR planiran je za 2007. godinu.
- u okviru projekta HITROnet, nakon završetka prve faze – mreže povezivanja ministarstava u gradu Zagrebu, u 2006. godini planira se izvršiti povezivanje institucija izvan Zagreba uključujući središnje urede državne uprave po županijama. Time će se stvoriti preduvjeti za elektroničko poslovanje javne uprave i na lokalnoj razini
- projekt pripreme oblikovanja i objavljivanja u elektroničkom obliku službenih obrazaca tijela državne uprave, koje građani i poslovni subjekti mogu podnositi javnom telekomunikacijskom mrežom (u dijelu koji nije realiziran),
- jačanje Centra za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika (U okviru danske pretpristupne pomoći /projekt traje od proljeća 2005. do prosinca 2007./ pruža se potpora stvaranju sveobuhvatnog sustava razvoja ljudskih potencijala, jačanju Centra za stručno osposobljavanje i usavršavanje - u cilju razvijanja prilagodljivog i potražnjom rukovođenog pristupa obuci i razvoju sposobnosti, kao sastavnom dijelu reforme javne uprave.),
- izrada plana za informatičko obrazovanje službenika i namještenika u državnoj upravi i provedba obuke državnih službenika u području primjene informatičke tehnologije i opreme,
- uspostava sustava za razmjenu iskustava i koordinaciju aktivnosti informatičara u državnoj upravi,

- ubrzano obrazovanje u znanju stranog jezika državnih službenika koji sudjeluju u prilagodbi zakonodavstva EU.

Cjelovita reforma javne uprave usmjerena je na razvoj djelotvornog sustava javne uprave kao jednog od preduvjeta rasta privatnog sektora. U tom se cilju planiranim mjerama državne uprave nastoji razviti moderna, učinkovita i djelotvorna državna uprava, koja će omogućavati pružanje kvalitetnog i brzog servisa građanima i poduzetništvu, u cilju gospodarskog napretka i općeg razvoja te prilagođavanja europskim standardima, kako u smislu fiskalne prihvatljivosti javne uprave tako i u pogledu povećanja stručnosti.

4.8. ODGOJ, OBRAZOVANJE I ZNANOST

Hrvatsko društvo započelo je s velikim promjenama u svim segmentima odgoja i obrazovanja nastojeći, u stoljeću znanja, ići u korak s novim znanstvenim otkrićima te s novim tehnologijama i komunikacijama.

Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010., koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 9. lipnja 2005., strateški je razvojni dokument. Cilj mu je usmjerivanje cjelokupne politike na unaprjeđivanje odgoja i obrazovanja kao sustava koji povezuje zakonske, kadrovske, materijalne, znanstvene i stručne pretpostavke.

Prateći pravce razvoja sustava odgoja i obrazovanja u Europi i svijetu, i Hrvatska prepoznaje potrebu preobrazbe svoga školskog sustava prema novim zahtjevima vremena. Odgoj i obrazovanje usmjereni su na opće dobro društva u cjelini, kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja u funkciji gospodarstva, kulture življenja i društva utemeljenog na demokratskim načelima. Preduvjet aktivnom uključenju ljudi u gospodarstvo i u društvo temeljeno na znanju jest ovladavanje osnovnom razinom jezičnoga, prirodoslovno-matematičkog, informatičkog i društveno-humanističkog obrazovanja. Utvrđeni su sadržaji i djelatnosti koje trebaju pridonijeti razvoju kvalitetnijega, dostupnijega, prilagodljivijega i učinkovitijega sustava obrazovanja radi stvaranja intelektualnoga i radnog ljudskog kapitala kao ključnog bogatstva hrvatske države. Posebna se pozornost posvećuje cjeloživotnom učenju, radi uključivanja odraslih i nezaposlenih u prilagodljive obrazovne programe osposobljavanja za djelatno uključivanje u tržište rada. Razvija se jedinstveni sustav školskoga i profesionalnog usmjerivanja koji je u zemljama Europske unije prepoznat kao „alat“ jedinstvene politike obrazovanja i zapošljavanja.

Pristupanje Europskoj uniji donosi nove izazove hrvatskom obrazovnom sustavu. Bolja kvaliteta znanja i vještina, veća fleksibilnost i mobilnost stvorit će mogućnost da se primjerenije odgovori na potrebe i promjene kako u hrvatskom društvu tako i u europskoj zajednici.

Za hrvatski je odgojno-obrazovni sustav od iznimne važnosti da se temelji na jasnim prioritetima i ciljevima, a ključni su: poboljšanje kvalitete i učinkovitosti odgoja i obrazovanja, poticanje trajnoga profesionalnog usavršavanja nastavnika i drugih zaposlenika u obrazovanju, razvoj strategije upravljanja odgojno-obrazovnim sustavom i njegova učinkovitost, te odgoj i obrazovanje za društvenu povezanost (koheziju), gospodarstveni rast i razvoj.

Primjena plana razvoja ostvarit će se u sklopu sustava financiranja Vlade Republike Hrvatske i uz zajam Svjetske banke, pretpripravnih fondova Europske unije za države kandidatkinje te iz drugih izvora.

Predložene mjere Vlade za unaprjeđenje obrazovanja i osposobljavanja, osobito u pogledu infrastrukture te prilagodbe srednjeg školstva potrebama mladih ljudi, zahtijevaju učinkovitiju raspodjelu i racionalno korištenje financijskih sredstava.